

კავკასიონი

ყოველკვირეული გაზეთი

KAVKASIONI

16 მარტი * ფასი 10 000 კუპონი

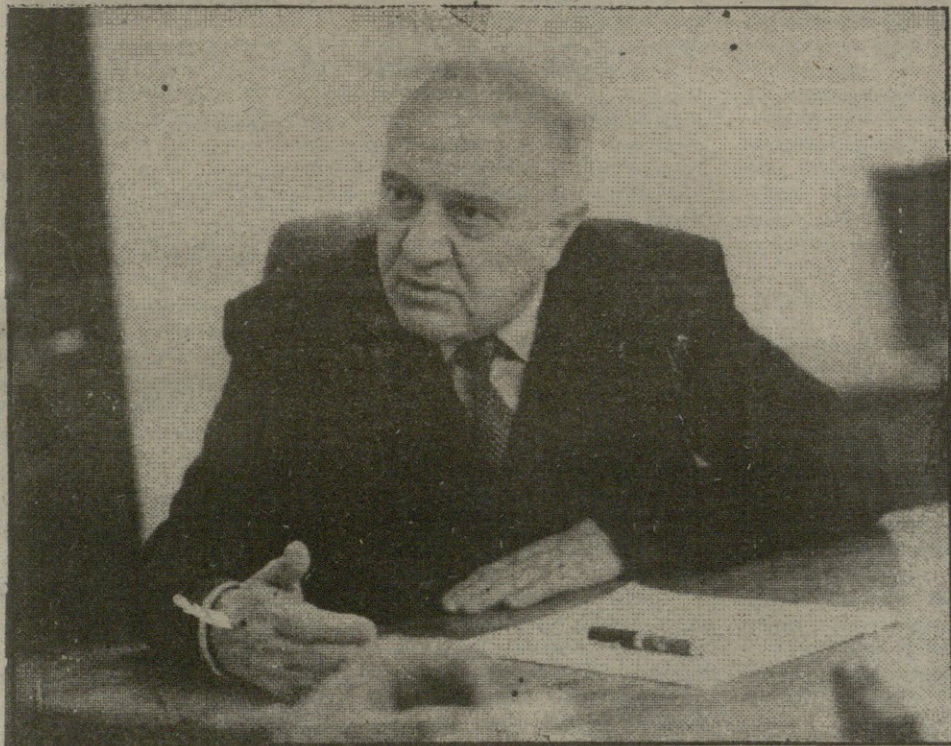
ინტერვიუ

პოლიტი

თბი

ედუარდ შევარდნაძე:

«მიუხედავად იმ
უბედურებისა, რაც ახლა
ჩვენს ქვეყანაში ტრიალებს,
ვე გაინს ვიგარნია, რომ
ჩვენ წინ მივდივართ...»

გაზეთ „კავკასიონის“ კითხვებს უპასუხებს
საქართველოს რესპუბლიკის პარლამენტის
თავმჯდომარე – სახელმწიფოს მეთაური, ბატონი
ედუარდ შევარდნაძე.

იხილეთ მ-4-5 გვერდი

ჯაბა იოსელიანი:

თუ სამშვიდობო მისია
ჩაიშალა, უნდა გიოგოთ ...

— ბატონო ჯაბა, როგორ მიიღო უშიშროების საბჭომ თქვენი და ბატონი ედუარდ შევარდნაძის გამოცხადებული განცხადება უშიშროების საბჭოს სხდომაზე?

— მოხდა უპრეცედენტო შემთხვევა, უშიშროების საბჭო, როგორც წესი, თვეში ერთხელ იკრიბება, ამ შემთხვევაში კი მოხდა ორჯერ შეკრება — 7 და 8 მარტს, კონსტიტუციური და საღვთისმშობლის ბიუროკრატიული ორგანოსგან ეს მართლაც გასაკვირია, ბატონი ედუარდის გამოცხადება იყო ძალიან სანტიმენტო, სპეციალური, რაც მოთხოვნიდა სიმართლის ამსახველი, მიეცა შეფასება აფხაზეთის ტრაგედიას და ეს იყო პარტიკულური უპირობო კვალიფიკაცია, რაც უცვლელად სანტიმენტოა, ამას მთელმა უშიშროების საბჭომ და მისმა სრულმა შემადგენლობამ დაუჭირა მხარი, რაც მოთხოვნიდა, მსოფლიომ კარგად შეიცნო და პრეზიდენტად გაეცნო, თუ რა არის სტატუსი და რა არის ფუნქცია, რომ ესგარეგულწილად გაჩვენება ამის რასაც სთქვამს და კიდევ რამდენიმე მსუბუქი ოპიონია შეიძლება იქნას.

— რა კონკრეტული საკითხები გადამწყვეტია აფხაზეთთან დაკავშირებით?

— მთელს მსოფლიოში გადამწყვეტია, რომ ამერიკის შეერთებული შტატები მთლიანად დააფინანსებს გაეროს სამშვიდობო მისიას საქართველოში.

— აშშ გაუღებს 250-300 მილიონ დოლარს და ეს მაშინ, როცა მას გაეროს ვალა 1 მილიარდი დოლარი აქვს.

— შეორ, რაც ასევე მნიშვნელოვანია მთელმა მსოფლიომ კიდევ ერთხელ აღიარა ჩვენი სიმართლე და მორალურ, ფიზიკურ თუ მატერიალურ დახმარებას გაუწიეს მომავალში, რაც შეეხება აფხაზეთის მხარეს, იგი სავსებით არც გაოკრეს, არც მიიღეს და არც დაელოდებოდნენ, სამშვიდობო ჯარების შემადგენლობის შესახებ ის შეიძლება ითქვას, რომ მასში სამწუხაროდ არ იქნებოდა ამერიკელები და კანადელები, მიმდინარეობს კონსულტაციები რუსეთის მხარე მცირე კონტინგენტით იქნება წარმოდგენილი, იმედია, რომ იქნებოდა ფრანგები, ინდოელები და ა.შ. ეს მათი გადაწყვეტაა.

— ბატონო ჯაბა, დაწყებულია თუ არა კონსულტაციები ამ საკითხზე?

— რადგან გაეროა დინამიკური და ამ საკითხით კონსულტაციები უახლოეს პერიოდში უნდა დაიწყოს.

— რა აუცილებელი პირობებია საჭირო გაეროს სამშვიდობო ძალების შესაცვლად აფხაზეთში?

— პირველი პირობა ის არის, რომ ორივე მხარე მთლიანად მისიის შეცვანა ორივე მხარე ამას ითხოვს კიდევ, რასაკვირველია სხვადასხვა მიზეზით, ესეც დიდი პროგრესია, თუ შემდგომში აფხაზთა მხარე უარს განაცხადებს მისიის შემოყვანაზე, მაშინ ამოქმედდება უშიშროების საბჭოს წესდების მე-7 მუხლი, რომელიც მხარეების დაუკონსენსო გაეროს ჯარის შეყვანას გულისხმობს.

— თუმცა, ეს საკმაოდ რთული საკითხია, საჭიროა მე-6 მუხლით დაწყება და თუ ეს არ გამოვიდოდა, საკმაოდ ხანგრძლივ პერიოდში გვექნება საქმე.

— რამდენად ცნობილია, უშიშროების საბჭოს არაფორმალური რეგულაცია არ მიიღია.

— რეგულაციას, ალბათ, თვის ბოლოს მიიღებენ, 21 მარტს უნდა მოიმზადონ გენერალური მდივნის ბუტროს ბუტროსის ხელმოწერა და შემდგომ რეგულაცია იქნება.

— როგორი იყო რუსეთის წარმომადგენლის გამოცხადება ამ სხდომაზე?

— ძალიან კარგი, ჩვენი მისიის გამოცხადება მქონდა რუსეთის წარმომადგენელს ვორონცოვს.

— ბრინცეპში, რუსეთის წარმომადგენელი თანახმაა, რომ რუსეთი მცირე საჯაროსო კონტინგენტით აყოს წარმოდგენილი ამ სამშვიდობო მისიაში?

— დიახ, ბრინცეპში თანახმაა.

— თქვენი აზრით, როდის გახდება შესაძლებელი ლტოლვილების დაბრუნების დაწყება?

— ეს შეტად რთული საკითხია, რადგანაც უცვლელად დამოკიდებულია ჩვენზე, გაეროზე და ამ სახელმწიფოებზე, რომლებიც წარმოგვივანა თანახმაა ჩარის კონტინგენტს.

— გასაუგებელია რამდენიმე პროცედურული საკითხი, კონკრეტულად სახელმწიფოების პარლამენტებმა უნდა მიიღონ დადგენილებები და განაცხადონ თანახმა, თუ ეს საკითხი ჩვენი პარლამენტებით გაიწვია, ალბათ, ორ თვეში მაინც მოხერხდება საკითხის გადაწყვეტა, კანადის ხელმძღვანელობა სპეციალისტების და მეთაურების გამოყოფას დაგვიპირდა, მოკლედ, საქმე დაძვრულია და მე უოველოვებ ამის დიდი იმედი მაქვს.

— დაგეგმვათ, გაეროს მისია აფხაზეთში ჩაიშალა, მაშინ რა გამოსავალი რჩება?

— მაშინ უნდა ვიფიქროთ.

ესაუბრა ირაკლი ტაბლიაშვილი

გაუსროვნეს აფხაზეთი!

ფირმა «კოკა-კოლა» და გაზეთი «კავკასიონი» აცხადებენ კონკურსს!

კონკურსზე წარმოდგენილი უნდა იყოს აფხაზეთის მკვიდრი მოსახლეობის გენოცი-
დისა და ეთნიკური წმენდის ამსახველი ვიდეო და ფოტო დოკუმენტები.

I პრიზი — 200 \$

II პრიზი — 150 \$

III პრიზი — 100 \$

საკონკურსო მასალების მიღების ბოლო დღეა 16 აპრილი

მისამართი: თბილისი. პეტრიაშვილის 7. ტელ.: 29-48-05.

გაზეთ „კავკასიონის“ რედაქცია.

კვირა — ძროხიკა, ინფორმაცია

თავდასხმა

სამართალდასავ ორგანოებს

12 მარტს, დღის მეორე ნახევარში, წერედიას ქუჩაზე, შეიარაღებული პირები თავს დაესხნენ გაზეთ „კავკასიონის“ თანამშრომელს. ვაზ 2107 მარკის ავტომანქანაში, სახელმწიფო ნომრით 0 2166 გზ. გზა გადაუჭრა ჟურნალისტის ავტომანქანას და გააჩერა იგი. თავდასხმელებმა ჯერ „კავკასიონის“ სისტემის რეგულვერი ესროლეს, შემდეგ კი, რაღის მუქარით, ფიზიკურად შეურაცხვეს „კავკასიონის“ თანამშრომელი და მისი თანხლები პირი.

გაურკვეველი დარჩა, ვინ იყვნენ ან რა სურდათ თავდასხმელებს, თუმცა ავტომანქანის მარკითა და სახელ-
მწიფო ნომრით შესაბამის ორგანოებს არ უნდა გაუჭირდეთ თავდასხმელთა ვინაობის დადგენა. მათ მიერ ნასროლი ტყვია კი ჟურნალისტის მანქანაშია ჩარჩენილი, რაც, ვფიქრობთ, ასევე ნაადგება გამოძიებას.

„კავკასიონის“ რედაქცია

ექსპრეს — ინტერვიუ

ამერიკის შეერთებულ შტატებში საქართველოს სახელმწიფოს მეთაურის, ბატონ ედუარდ შევარდნაძის ვიზიტზე და მის შედეგებზე საკუთარი აზრი გაგვიზიარეს სხვადასხვა ოპოზიციური პარტიების ლიდერებმა.

გიორგი ზანტაშვილი: — საყოველთაო ნგრევის ფონზე ვიზიტის შედეგები არ გამოიყურება ცუდად.

რაულ კუპარაძე: — გარეგნულად ჩანს, რომ ვიზიტმა პოზიტიური შედეგები გამოიღო.

ატაბი ასათიანი: — ძნელია ამის შესახებ საუბარი, თუმცა, განსაკუთრებით სასიხარულო ვიზიტის შედეგებში არაფერია. ამაზე ლაპარაკი შეიძლება მხოლოდ მას შემდეგ, როცა კონკრეტულ ძვრებს და შედეგებს დავინახავთ.

ყურამოკრული

ერთგულ დამოუკიდებლობის პარტიის თავმჯდომარის, ირაკლი წერეთლის ინფორმაციით, საქართველოში შესაძლებელია აზერბაი-
ჯანის ვარიანტის გათამაშება, კონკრეტულად: რუსეთი მოამარაგებს აფხაზებს და ნელ-ნელა მოხდება დასავლეთ საქართველოს რაიონების დაკავება. ირაკლი წერეთლის შეფასებით, ამ შემთხვევაში ხელისუფლებას არანაირი უფლება არ ექნება; დარჩეს ქვეყნის მმართველობაში. თუმცა, მისივე განმარტებით, ეს ინფორმაცია დაუზუსტებელი და შეუმოწმებელია.

ოპოზიციის

როგორც ჩვენთვის გახდა ცნობილი, ოპოზიციური პარტიების ინიციატივით შექმნილი „თავისუფლების ტრიბუნა“ მომავალი კვირიდან დაიწყებს მუშაობას. წევრებით კი ჩამოყალიბებულია სოციალისტური კომიტეტი, ოპოზიციური საპარლამენტო პარტიები კი „თავისუფლების ტრიბუნის“ პარალელურად გაერთიანდებიან და „ნაციონალისტური“ პარტიის საპარლამენტო ოპოზიციის კლუბ-ერთშია ლიდერმა, ტრადიციონალისტთა კავშირის თავმჯდომარე, აკაკი ასათიანმა განაცხადა, რომ მოქალაქეთა კავშირთან ვერანაირ შეხების წერტილებს ვერ ხედავს.

პარლამენტი

მოგესალმებით, ჩვენი საპარლამენტო დელეგაცია, ვახტანგ რე-
ვუღიშვილის მეთაურობით საპარ-
ლამენტო ურთიერთობების დასა-
მყარებლად იმყოფებოდა მოსკო-
ვში. ეს გახლდათ პირველი
აზეთი შეხვედრა. როცა რუსი
და ქართველი პარლამენტარები
უშუალოდ დასდნენ ერთმანეთს
პარისში.

როგორც ამ დელეგაციის
ერთ-ერთმა წევრმა, საგარეო სა-
ქმთაო სამინისტროს პოლიტიკური
დეპარტამენტის მეორე სამმართველოს
უფროსმა, ბატონმა კახა
წიკაბაძემ განაცხადა, ვიზიტმა დად-
ებითი შედეგები გამოიღო. რუსე-
თის სახელმწიფო სათათბიროშიც
და კომისიებშიც ამ გაცნობით
ბევრ რუს პარლამენტარს უკეთე-
სობისკენ შეეცვალა აზრი საქარ-
თველოში მიმდინარე მოვლენებზე.
პირველად მოხდა საქართველოს

უმაღლესი საკანონმდებლო ორგა-
ნის პოზიციის მიტანა უშუალოდ
რუსეთის ფედერაციის საკანონმდ-
ებლო ორგანოს წარმომადგენლე-
ბთან. დაუქსირდა რუსეთის პარ-
ლამენტის პოზიციაზე, ეს იყო
ინფორმაცია პირველი პარიდან,
ყოველგვარი დეზინფორმაციისა და
დასახინჯებების გარეშე. ქართული
მხარისთვის ნათელი გახდა, რომ
ახლა ფრაქციებთან კონტაქტია
საჭირო. რადგანაც კომიტეტები
(ჩვენში საპარლამენტო კომისიების
ანალოგია) მაინც ახალი, ჯერ
საბოლოოდ ჩამოუყალიბებელი
სტრუქტურაა და ფრაქციებთან კო-
ნტაქტები უფრო დიდ შედეგს
გამოიღებს რუსეთ-საქართველოს
ურთიერთობების დარეგულირების
თვალსაზრისით. საპარლამენტო
დელეგაციის წინადადებით ახლო
მომავალში დაგეგმილია თბილისში
რუსი პარლამენტარების ჩამოსვლა.

ჩვენთვის ცნობილი გახდა,
რომ დამოუკიდებელ სახელმწიფო-
თა თანამეგობრობის საპარლამენ-
ტო ასამბლეის პირველი სხდომის
მუშაობაში მონაწილეობას მიიღებს
საქართველოს თექვსმეტკაციანი
დელეგაცია. ამ მიზნით ისინი
გუშინ, 15 მარტს ოთხი დღით
გაემზადნენ სანკტ-პეტერბურგს.

ჩვენთან საუბრისას დელეგა-
ციის წევრმა, ბატონმა შალვა
ნათელაშვილმა აღნიშნა: — უნდა
მოგახსენოთ, რომ СНГ-ს საპარ-
ლამენტო ასამბლეა ნაკლებად ინ-
ტეგრირებული ორგანიზაციაა, ვი-
დრე, ეთქვამთ, ევროპარლამენტი.
CNG-ს საპარლამენტო ასამბლეა
მხოლოდ საკონსულტაციო ხასი-
ათს ატარებს.

მე ვიმუშავებ საგარეო-პოლი-
ტიკური ურთიერთობის კომიტეტ-
ში, იურიდიულ კომიტეტში საქა-
რთველოს წარმომადგენს ქართლის
ღარიბაშვილი. მიგვაქვს უკვე მი-

ღებული კანონები, რათა ასამბლეას
გაეცნოთ ჩვენი კანონმდებლობა.
პროცედურის წესები ჯერ არ
შემუშავებულა, ამიტომ ვერ გეტ-
ყვით, პირადად მე რისი გაკეთება
მომიწევს.

კარგი იქნებოდა, ჩვენი საშო-
ბლო ისეთივე ნეიტრალური ქვეყანა
ყოფილიყო, როგორიც შვეიცარია ან
ავსტრია. მაგრამ, რაკი ასე არ
გამოვიდა, უნდა მოვსინჯოთ გადა-
რჩენის ყველა გზა. ერთ-ერთი
ასეთი გზა ეთქვამთ, რეგიონალური
კონფლიქტების მოგვარებისა, თანა-
ქმონილობაა. გაუიხსენოთ, მეორე
მსოფლიო ომის შემდეგ გერმანია-
საფრანგეთის ურთიერთობა.

CNG-ს საპარლამენტო ასამბ-
ლეა რეგისტრირებულია გაეროში
და თუ ასამბლეის წესდება ან
რაიმე ქმედება შეეწინააღმდეგება
გაეროს წესდებას, CNG-ს საპარ-
ლამენტო ასამბლეა ბათილად
იქნება ცნობილი.

გუშინ პარლამენტის სხდომაზე
უნდა განხილეთ, მაგრამ მომავ-
ლი საშუალობისთვის გადაიდო მი-
ნისტროს კაბინეტის პერსონალური
შემაღგებლობის საკითხი. ამ საკი-
თზე კონსულტაციები სახელმწი-
ფოს მეთაურსა და ცალკეულ
პარტიებს შორის, ალბათ, უახლოეს
პერიოდში დაიწყება. სხდომაზე
პარლამენტარებმა იმსჯელეს სხვა-
დასხვა საკითხებზე: სახელმწიფოს
მეთაურმა გააკეთა ინფორმაცია
შეერთებულ შტატებში ვიზიტის და
მისი შედეგების შესახებ. პარლა-
მენტარებმა, როგორც იქნა, სახე-
ლობითი კენჭისყრით „აღიშნეს“
დეკლარაცია გურამ ბერიშვილის,
საგარეო საქმეთა მინისტრმა აღე-
ქანდრე ნიკაიძემ კი
„Независимая газета“-ში გამოქვე-

ყენებული მასალის თარბაზე განმა-
რტა, რომ იგი ტელეფონით ესაუ-
ბრა სომხეთის საგარეო საქმეთა
მინისტრს ვაგან პაპაიანს. ამ
უკანასკნელმა უარყო „Независимая
газета“-ში გამოქვეყნებული
ვითომდა მისი სიტყვების ჭეშმარი-
ტება. ნიკაიძის ცნობით, პაპაიან-
მა უკვე გაგზავნა აღნიშნულ
გაზეთში გამოქვეყნებული მასალის
უარყოფის წერილი და ამ საკითხს
დააყენებს CNG-ს ქვეყნების საგარეო
საქმეთა მინისტრების შეხვედ-
რაზეც, რომელიც დღეს გაიმართება
მოსკოვში. 15 მარტის პარლამენტის
სხდომის დღის პირველი ნახევარი
ამით დამთავრდა. დღის მეორე
ნახევარში პარლამენტარებს უნდა
განხილათ ცვლილებები კანონში
„მინისტროს კაბინეტის შესახებ“.

კავკასიონი

სარედაქციო

კოლმეცნიერი

გამოცემის

ალიბაბაშვილი,

ვასილ

მალაშვილი,

მამუკა

ფაჩუაშვილი.

პასუხისმგებელი რედაქტორი

პაატა შაჰაიძე

გაზეთის დირექტორი

პახტაზ სულთა

პასუხისმგებელი მდივანი

ბონდო მამარაშვილი

ნამყვანი რედაქტორები:

არილი:

თაიშუაზე მალაშვილი

პახტაზ როლონია

რაჰაე სირაძე

თვალსაწიერი:

მარი ბორაძე

დავით მახარაძე

შადიშაე შაჰაიძე

4 X 4

თამაშ ტექნიკა

ფოტოილუსტრაციის

განყოფილების გამგე

მურაზ ჩაჩუა

მხატვარ-ლიზინერი

დომინიკი მონსიონი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა

თინათინ მონსიონი

გამოდის

ოთხშაბათობით

მასალების გამოყენება რედაქცი-
ათან შეთანხმების გარეშე განხილ-
ვა, როგორც საკუთარი უფლებების
შეცავა, გაზეთი არ გამოხატავს არც
ერთი პოლიტიკური პარტიის ინტე-
რესებს ავტორები თავად აკებენ პა-
სუხს მასალაში მოყვანილი ფაქტებისა
თუ ციტატების სიზუსტეზე. ოთხ-
ბუკლ გვერდზე მერე მოცულობის მა-
სალაარ გამოქვეყნდება წერილები
რეცენზირდება და ავტორებს არ უბ-
რუნდება.

მისამართი:

თბილისი,

პეტრიაშვილის ქ. № 7.

ტელ.: 29-48-05

ფაქსი 34-73-06

იბეჭდება ოფსეტური

წესით საგაზეთო

კორპუსში,

ხოშარაულის 29.

რეგისტრირებულია

საქართველოს რეს-

პუბლიკის იუსტიცი-

ის სამინისტროში,

რეგისტრაციის

№ 1122.

დამფუძნებლები:

შეზღუდული

პასუხისმგებლობის

საზოგადოება

„კოკა-კოლა“

კავკასიონი

და კერძო პირები:

გიორგი ალიბაბაშვილი,

ვასილ მალაშვილი,

მამუკა ფაჩუაშვილი.

მოლაპარაკებები მაღალ

პოლიტიკურ რანგში მიმდინარეობდა

ამერიკის შეერთებულ შტატებში საპარტიოპოლიტიკურ სახელმწიფო დელეგაციის ვიზიტის პარიკატიკაზე გვესაუბრება სახელმწიფოს მეთაურის საინფორმაციო პოლიტიკის ბიუროს ხელმძღვანელი, ბატონი რაბაზ საყვარელიძე.

— ბატონო რაბაზ, ამ ბოლო დროს მნიშვნელოვნად გააქტიურდა საქართველოს საგარეო პოლიტიკა. სახელმწიფოს მეთაურის ვიზიტს ამერიკის შეერთებულ შტატებში წინ უძღოდა მერე უდიდესი ქვეყნის — რუსეთის პრეზიდენტის ვიზიტი საქართველოში. მოვლენათა ამგვარი თანამდევრობა შემთხვევითი არ უნდა იყოს. რამდენად ფიგურირებდა ეს კონტექსტი ამერიკაში უმაღლეს დონეზე შეხვედრების დროს?

— ცალსახად შემძლია ვთქვა, რომ ეს კონტექსტი ამერიკულ დიპლომატიკაში არ ფიგურირებდა, არ ამერიკაში ვიზიტი არ განხილულია, როგორც საქართველო-რუსეთის ურთიერთობის ან უკრაინის ვიზიტის რაღაცა პოლუსი. უფრო მეტსაც გეტყვით: საქართველოში ბევრს ლაპარაკობდნენ ასეთ დამიზნობაზე — CHG-ში გაწვევასა და ვიზიტი შეერთებულ შტატებში. ამერიკულ დიპლომატიკაში ამგვარი პოლარიზაცია არ არსებობდა, ამერიკული მხარე ამაზე აქცენტს არ აკეთებდა. ამერიკელებს უფრო აინტერესებდა, რამდენად რეგულირდება საქართველოს ურთიერთობა რუსეთთან და მესაზღვრებელს ყველა ფორმას, რომელიც ამ ურთიერთობის სტაბილიზაციას უზრუნველყოფდა. ამერიკელები ხაზს უსვამდნენ საქართველოში პოლიტიკური და ეკონომიკური სტაბილიზაციის აღდგენის აუცილებლობას, რისთვისაც ყველაზე გზის მისაღებად მიიჩნევენ.

— თვითონ სახელმწიფოს მეთაური რა ადგილს უთმობდა რუსეთის თემს ამერიკის ადმინისტრაციასთან პოლიტიკური დიპლომატიის დროს?

— რუსეთის თემა ფიგურირებდა ყველა პოლიტიკურ დიპლომატიკურ შეხვედრაში და კონგრესში სახელმწიფოს მეთაური შეხვდა დახვალაობით 40-50 წამყვან პოლიტიკოსს. ესენი იყვნენ კომისიების ხელმძღვანელები თუ პარტიათა ლიდერები. ყველა ამ შეხვედრისას აუცილებლად წამოიჭრებოდა რუსეთის საკითხი — ამერიკულ პოლიტიკოსებს აინტერესებდათ, ედუარდ შევარდნაძის აზრი რუსეთში მიმდინარე პროცესებზე. ისეთი შთაბეჭდილება შეექმნა, რომ ამერიკელების ყურადღება რუსეთში მიმდინარე პროცესებისადმი, პირველად ყოველთვის, საკუთარი პოლიტიკური ინტერესებიდან გამომდინარეობდა (რაც ხაზს უსვამს). ამიტომ დღემდე მნიშვნელოვანია ანტიკომუნისტური შეხედულების, როგორც უმაღლესი რანგის საერთაშორისო ექსპერტის, აზრი. ამერიკულ პოლიტიკოსებს აინტერესებდათ შევარდნაძის რეკომენდაციები, თუ რა პოლიტიკა უნდა გაატაროს ევროპაში და ამერიკაში რუსეთის მიმართ.

ხშირად საკითხი ასე იმსხვირება: კვლავ დგება ცივი ომის კლიმატი. რუსეთის ხელისუფლების სათავესთან მთავრობდნენ (თუ შეიძლება ასე ითქვას) რეაქციული ძალები. შესაძლებელია, ამგვარი პროცესები გადადგომის ყოფილ რესპუბლიკისა, რაც სერიოზულ საფრთხეს შეუქმნის მსოფლიო სტაბილურობას. რა უნდა მომთმენდეს ამ შემთხვევაში ევროპამ და ამერიკამ? ამერიკის პოლიტიკაში უფრო კონსერვატიული დგება საკითხი — გავრცელებს თუ არა რუსეთისათვის მატერიალური დახმარება?

ედუარდ შევარდნაძის პასუხი ცალსახა გახლდათ — რა თქმა უნდა, დახმარება აუცილებელია, თუმცა, ამით არ უნდა მოერიდოს დახმარების აქტიური შემოქმედება რუსეთში მიმდინარე პოლიტიკურ პროცესებზე. აქვე, ედუარდ შევარდნაძე ხაზს უსვამდა ელცინისათვის მხარდაჭერის აუცილებლობას.

— შეერთებული შტატების ადმინისტრაციასთან დიპლომატიის დროს თუ აგრძნობდა, რომ ამერიკის, თუნდაც უზენაეს დონეზე, მაგრამ მაინც გარკვეული სტრატეგიული მიზნები გაჩნდა საქართველოში?

— ვიზიტის დროს სტრატეგიული ინტერესების გრძელად და მასშტაბით არ ყოფილა და არც შეიძლებოდა ყოფილიყო საკმარისი, რადგან ჩვენი მხრიდან გადასაწყვეტი იყო არა სტრატეგიული, არამედ პოლიტიკური ამოცანები. ეს გახლდათ აფხაზეთის კონფლიქტის მოგვარება და ეკონომიკური პრობლემები. თავის მხრივ ამერიკელები არ შემოგვთავაზებდნენ სტრატეგიულ ამოცანებს, რადგან ასეთ მასშტაბით ლაპარაკი დღეს საქართველოში რისიკითაა დაკავშირებული. ევროპაში და ამერიკაში დამთავრდა საბჭოთა კავშირის დაშლით გამოწვეული პოლიტიკური რამპანტის ეტაპი. დემოკრატიული საქართველოში ძალზე შეზღუდულია, ეკონომიკის ყოველი ომი, თუ მისი მიზანია, ასეთ ვითარებაში, რადგან გაურკვეველია როგორც რუსეთის, ისე ამერიკის სტრატეგიული პოლიტიკა, ამ საკითხზე ლაპარაკი ყველა დონეზე. თუმცა, ქართულმა მხარემ არაერთგვის აღნიშნა, რომ დასავლეთის დახმარება და ყურადღება უნდა გადაინაწილდეს რესპუბლიკის შიდა რაიონებზე, რადგან ამერიკელები გაცივით ხვდებიდნენ.

— გამომდინარე, რომ არც აფხაზეთის პრობლემა განხილულია გლობალურ ასპექტში...

— აფხაზეთის კონფლიქტი განხილულია როგორც პრეცედენტი ომისა, რომ ქვეყნის რაღაც ეთნიკურმა ნაწილმა იარაღით ხელში, საომარი მოქმედებით გადაწყვიტა ავტონომიური მთავრობის დაყენების დაკმაყოფილება. მსოფლიომ არ უნდა დაეშვას მსგავსი შემთხვევები, რადგან შესაძლებელია მსოფლიოში არსებულმა ნებისმიერმა ეთნიკურმა ერთეულმა მსგავსი შეთქმულების მიმართ. პრობლემის ამგვარად დასა მისაღებად და გასაგებად დასავლეთისათვის, სპეციალური მისია და პროცესი უნდა

ფაშისპირის პრობლემატიკა უფრო აქტუალურია.

ზემოთქმული სულაც არ ნიშნავს იმას, რომ აფხაზეთის კონფლიქტს გულგრილად მოეკიდა ამერიკის ადმინისტრაცია. პირიქით, მივიღეთ იმაზე ბევრად მეტი, ვიდრე ჩვენი წინადადებით იყო გათვალისწინებული. ამერიკის ადმინისტრაციამ და პირადად პრეზიდენტმა ქლინტონმა, გარდა პოლიტიკური მხარდაჭერისა, თავის თავზე აიღეს სამშვიდობო მისიის დაუინსტალება. ეს მართლაც დიდი თანადგომაა.

— რა დასაშალოა, და ჩვენი საზოგადოება სულმოუთქმელად მოელოდა ვიზიტის ეკონომიკურ შედეგებსაც...

— ამერიკულმა ტურნემ გვიჩვენა, რომ ჩვენი პოლიტიკური ალგორითი დიდად იქნება დამოკიდებული იმ ეკონომიკურ სურათზე, რითაც ვიარსებებთ მომავალში. პრეზიდენტ ქლინტონის გამოცხადებულმა ხაზმა ემხრობა ედუარდ შევარდნაძის ფიგურის მნიშვნელობას და რწმუნას, რომ საქართველო მადის დემოკრატიისა და საბაზრო ურთიერთობების გზით, დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და თავისუფალი ეკონომიკური სისტემის ჩამოყალიბება, ფაქტობრივად, ერთი წონის დიპლომატიკურად განხილულია. თავისუფალი ეკონომიკის გზაზე თუნდაც საქართველოსათვის პატარა ქვეყნის გადაყვანას შევარდნაძისათვის იმავე სირთულის ამოცანად განხილავდნენ, როგორც ვთქვით, ბერლინის კედლის დაშლა იყო.

შეიძლება ითქვას, რომ სწორედ ეკონომიკური ბლოკი იყო ვიზიტის ყველაზე ინტენსიური ნაწილი. ბრწყინვალე შედეგად მოგვიყვებს „ოპეკი“. აქ იყო არა მარტო დაპირებები, არამედ საქმიანი დიპლომატიკა. ამერიკელი ბიზნესმენები ცდილობდნენ, დაეხმარებინათ ყველა საკითხი. ვთქვით, როგორია კრიზისი ეკონომიკურ სიტუაცია საქართველოში, როგორ მუშაობს ტრანსპორტი და კომუნიკაციები, დავალიანებები თუ არა კანონმდებლობით ინვესტიციები და ა.შ.

ძალზე მნიშვნელოვანი იყო სახელმწიფოს მეთაურის რეზიდენციაში მსოფლიო ბანკისა და საგარეო ფონდის ხელმძღვანელების ვიზიტი. აქაც საქმიან საქმიან საქმეებს შედგა გადაწყვეტილება, რომ ამ თვის ბოლოს საქართველოში მუშაობას დაიწყებენ ამ ორგანიზაციების მისიები. აქვე შევნიშნავ, რომ ეს ძალზე ზრდის ჩვენი აღმასრულებელი ხელისუფლების პასუხისმგებლობას.

ძალზე დიდი ყურადღებით მოეკიდნენ კავკასიური ლერეონის პრობლემასაც.

— იგეგმებოდა თუ არა ამერიკული მხრიდან, რომ მათი ეკონომიკური და ფინანსური დახმარება გასცდებოდა პუშკინტრელი დახმარების დონეს და უფრო სერიოზულ სახეს მიიღებ?

— საკითხი ასე იმსხვირა: ხელი გახმობთ და გეშეულებათ — დავიკლავთ პროგრამები და მზად ვართ თანამშრომლობისთვის. თუ ჩვენ უსაშუალოდ გავაქტიურებთ ეკონომიკური რეფორმები, გეგმავთ დახმარებას უარს თქმა ამერიკისათვის დიდი ტვირთი არ იქნება.

— იმერეთში მოგზაურობის ძირითადი შედეგი, ჩემი აზრით, მაინც გვიჩვენა უმძიმესი საბჭოთა აფხაზეთის საკითხის განხილვა და ამ განხილვაში საქართველოს დელეგაციის მონაწილეობა იყო. ცნობილია, რომ უმძიმესი საბჭოთა ერთხანად დაუგვირავს მხარი საქართველოსა და მისი ლიდერის პოზიციას. თუ შეიძლება უფრო დეტალურად ამის შესახებ.

— ედუარდ შევარდნაძის შემდგომ პირველი მომხსენებელი იყო რუსეთის წარმომადგენელი ვორონკოვი. ძალზე სასიამოვნო იყო, რომ მის მოხსენებაში გადიხატა სრული მხარდაჭერა საქართველოს პოზიციის მიმართ. ვორონკოვიმ, თუ შეიძლება ითქვას, „გაიხსნა პარადი“. ამ გამოცხადებით ვიზიტის მიზანმიმართული გამოცხადებით არ ყოფილა არავითარი ხსენება ან თუნდაც მკითხველი ეჭვი საქართველოს პოზიციის მიმართ და ამას დიდად შეუწყო ხელი სწორედ რუსეთის წარმომადგენლის მოხსენებამ. საქმე ის არის, რომ, თუ ვორონკოვის გამოცხადებაში იქნებოდა რაიმე ორჭოფი, ეს უშუალოდ გადადგომით სხვა ქვეყნის წარმომადგენლებს და ასეთ ერთსულოვან მხარდაჭერას ვეღარ მივიღებდით. სხდომის მთავარი შედეგი კი ის იყო, რომ ყველა ქვეყანამ აფხაზეთის კონფლიქტის პოლიტიკურად მოგვარების ჩამდგომი მთლიანად აფხაზეთი მხარე დაადასტურა.

— ცნობილია, რომ ამავე პერიოდში ნოუ-თერკში იმყოფებოდა არაბი...

— საიდან გაჩნდა იქ არაბი და რა მიზნებით იყო ჩამოსული, ჩემთვის მხელი სათქმელია. საერთოდ რა ძალზე მეტად დიპლომატიის მხარდობის ევროპაში თუ ამერიკაში ამ ბოლო დროს არაბი, ეს ცალკე საკითხია. ნოუ-თერკში არაბისა, სურდა უმძიმესი საბჭოთა მოხსენებით გაიხსნა, მაგრამ კარგად იყო უარი მიიღო. შემდეგ მხოლოდ დამსწრეს სტატუსით სურდა სხდომაზე მსვლიდა, რაზედაც ასევე უარი მიიღო. ერთადერთი, რაც მოახერხა, ის იყო, რომ გამართა პრესკონფერენცია, რამდენადაც ჩვენი ჟურნალისტებიც დაესწრნენ. შეხვდა თუ არა რამდენიმე სტრატეგიული პოლიტიკოსს, ამის შესახებ ინფორმაცია არ გვაქვს.

— და ბოლოს, ასეთი შედეგები ამერიკაში საქართველოს დელეგაციის გამგზავრებამდე ცოტა ხნით ადრე გაჩნდა ინფორმაცია, თითქმის შეერთებული შტატების კონგრესმა დამოუკიდებელი საქართველოში ადმინისტრაციის უფლებები გაიზარტა. გაცივად დაეცა თუ არა, რაიმე დონეზე მაინც, ამგვარი პრეტენზიები?

— ამგვარი პრეტენზია არა თუ არ დაეცა, არამედ მისი შესახებ კი არ ყოფილა. იყო საკმარისი იმაზე, რომ დასავლეთმა ჩვენი კანონმდებლობა (განსაკუთრებით ეკონომიკური), მაგრამ ადმინისტრაციის უფლებათა შესახებ ეჭვიც კი არ გაჩნდა. საერთოდ, მთელი ვიზიტის განმავლობაში მთლიანად იქნებოდა პოლიტიკურ რანგში მიმდინარეობდა.

ესაუბრა

კაპიტან ვაშაკიძე

კავკასიონი

კავკასიონი

როგორც ცნობილია, ამერიკაში მოგზაურობის დროს საპარტიოპოლიტიკურ დელეგაციის შემადგენელი წევრები სემინარ და მუშაობაში დიდი ჯგუფში. ვიზიტის შემდეგ, ბაზი ჩვენი კორესპონდენტი მსაუბრეა ვირმა „კოკა-კოლა-კავკასიონის“ პრეზიდენტს, ბატონ თამარ ჯგონიას.

ინვესტიციები მრეწველობაში უნდა ჩაიდოს

— ბატონო თამარ, ამერიკის შეერთებულ შტატებში საქართველოს სამედიკო დელეგაციის თან ახლდა ქართველ ბიზნესმენთა და მეწარმეთა ჯგუფი, მათ შორის თქვენიც. გთხოვთ, როგორც ბიზნესმენმა, შეაფასოთ ამ ვიზიტის მნიშვნელობა.

— თავისთავად მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ დამოუკიდებელი საქართველოს დელეგაცია პირველად ჩავიდა ამერიკის შეერთებულ შტატებში. ჩვენი რესპუბლიკის წარმომადგენლები მიიღო პრეზიდენტმა ქლინტონმა. ვიზიტის პროგრამაში დაგეგმილი იყო შეხვედრები მსოფლიო ბანკის წარმომადგენლებთან, ისეთი მნიშვნელოვანი ორგანიზაციის ხელმძღვანელობასთან, როგორცაა „ოპეკი“, პრობლემატური საკითხები განიხილა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის უშიშროების საბჭომ და, რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, ბიზნესმენებს გვერდში გვედგა სახელმწიფოს მეთაური, კაცია. რომელსაც პატივს სცემენ არა მხოლოდ პოლიტიკურ წრეებში, ვეფრობ, რომ მისმა თანადგომამ ბევრ ბიზნესმენს გაუმართა ხელი კერძო ფირმებთან და სტრუქტურებთან ურთიერთობისას.

— თქვენ ასევე შეხვედრას „ოპეკი“-ში. რა დონეზე მოხდა შეხვედრა და რა მისცა ქართველ ბიზნესმენებს ამ ორგანიზაციისათვის ურთიერთობაში?

— „ოპეკი“ კერძო საწარმოების ინვესტირების მსოფლიო ცენტრია. წარდგენილი პროექტების მიხედვით აქ ხდება ინვესტირების მოზიდვა და რეკომენდაციების გაწევა კაპიტალდაზრუნველობის ობიექტების შერჩევისას. „ოპეკი“ გამსესხებელს უდგება, როგორც სესხის დამცველი ორგანიზაცია. ინვესტიციების 50 პროცენტს იხდის თვითონ, 50 პროცენტს კი — კერძო ფირმები და სტრუქტურები, რომლებსაც ეძლევათ სესხის დაფარვის გარანტია. „ოპეკი“ რეკომენდაციას უწევს ქართულ ფირმებს.

— როგორც გავიგე, ამერიკელი ინვესტირები „ოპეკი“ ენდობიან. ჩვენ ამ ორგანიზაციის ექსპერტების ნდობა დავიმსახურეთ. ბიზნესმენები თავიანთ დამანდებებს უკან დაიხრებდნენ ხელ შეკრულების პირობების თანხმად. მათი ნაბიჯი არაერთი რისკითაა არ არის დაკავშირებული. გარანტიებს „ოპეკი“ იძლევა და, ალბათ, მისი ავტორიტეტიდან გამომდინარე, პირობებს ასრულებს კიდევ.

— ვეფრობ, რომ ამერიკელი ინვესტირების კეთილგანწყობის მიზნით ბატონი ედუარდ შევარდნაძის ავტორიტეტი, თორემ უცხოელ ექსპერტებს საფუძვლიანად აქვთ შესწავლილი საქართველოს პოლიტიკურ-ეკონომიკური მდგომარეობა და, არ მგონია, იგი დიდ ნდობას იმსახურებდეს.

— „ოპეკი“ ში შეხვედრისას უცხოელი ბიზნესმენების გამოცხადებით იგეგმებოდა მათი კეთილგანწყობა ჩვენი დელეგაციის მიმართ. მე ჩემს გამოცხადებაში ვისაუბრე კაპიტალდაზრუნველობის უკუგების გარანტიებზე ჩვენი მხრიდან. ხაზი გაუყუდა მათი დახმარების მნიშვნელობას ჩვენი ქვეყნისათვის. შეხვედრას მასშინძელთა მხრიდან მხოლოდ ბიზნესმენები და კერძო სტრუქტურები ხელმძღვანელები ესწრებოდნენ. საქართველოს დელეგაციის მხარეს კი მთავრობის წარმომადგენლები იხდნენ. ეს შეიძლება გარანტიისთვის აუცილებელი იყო — ხაზს უსვამდა იმას, რომ მთავრობა გვერდში უდგას კერძო მეწარმეებს და ბიზნესმენებს.

— ბატონო თამარ, რამდენად სერიოზულია ამერიკის მხრიდან შემოთავაზებული ეკონომიკური დახმარება ჩვენი ეკონომიკის გამოცოცხლებისათვის?

— 70 მილიონი დოლარი საქართველოს კრიზისიდან ვერ გამოიყვანს. მაგრამ კარგი სტარტის და მომავალი მშენებლობისათვის სასურველი საფუძვლის მოსამზადებლად საკმარისი საკმარია.

ინვესტირებს უნდა დაეხმარებოდნენ მათი დახმარების შედეგები. მივცეთ სტიმული შედეგით ნაბიჯებისათვის.

გასული წლის ზაფხულში გერმანიიდან მიღებული ინვესტიცია 30 მილიონი მარკის ოდენობით, სოფლის მეურნეობის განვითარებისათვის, დღესაც არ არის ათვისებული. მსგავსი შედეგები დამატებითი განვითარებადი ქვეყნის ეკონომიკისათვის.

ინვესტიციები უნდა ჩაიდოს მრეწველობაში. საქართველოში უნდა დაიწყოს პროდუქციის წარმოება. გადასწყვეტა კუბონის საკითხიც. კუბონმა დიდი როლი შეასრულა ჩვენს ცხოვრებაში, მან გავსწავლა ეროვნულ ფულთან ურთიერთობა, ამავე დროს, დავანახა, როგორი არ უნდა იყოს იგი. ამაჟამად, კუბონმა ამოწურა თავისი შესაძლებლობები. ვეფრობ, თუ გამოჩნდა გარკვეული რესურსი უცხოური ვალუტის სახით და მთავრობამ შეძლო შესაბამისი ადმინისტრაციული ზომების გატარება, მაშინ კუბონის გამაგრების ნაცვლად კუბონი შემოვიღოთ ღარი, ოღონდ, უნდა გავითვალისწინოთ ყველა ის შეცდომა, რაც კუბონთან მიმართებაში დაფუძნდა.

— როგორც თანამატრიონტს, თუ გვიჩვენებთ შეხვედრებში „კოკა-კოლას“ ხელმძღვანელობასთან და ხომ არ შეუძლებია რაიმე ახალი პროგრამები თქვენი პარტნიორობის გასამყარებლად?

— შეხვედრი ფირმის წარმომადგენლებს, ჩვენი მუშაობით ამერიკელი კოლეგები კმაყოფილები არიან. რაიმე ახალ პროგრამაზე საუბარი არ ყოფილა, რადგან ჩვენი თანამშრომლობის პროგრამაში, რომელიც ხელ შეკრულების დადგენილი დამუშავდა, წინასწარ არის განსაზღვრული ურთიერთობის თანდათანობითი გაღრმავების გეგმები და მათი შესრულება გარდაუვალია.

— თუ საუბრობთ არ არის, გვესაუბრეთ წინასწარ შედგენილი პროგრამის იმ გეგმებზე, რომელშიც დღემდე ეტაპზე განხორციელების სტადიაშია.

— ამერიკულ კოლეგებთან საუბარი გვიჩვენა პროდუქციის გასაღების ბაზრის გაფართოებაზე. გამოვტყუთ სურვილი ჩვენი პროდუქციით თურქეთის ბაზარზე გასვლისა. გვიჩვენა ჩვენი წარმომადგენლები წესით გაზაფხულში და ჩვენი წვდომი შევიტანოთ საქართველოს გაზით უზრუნველყოფის საქმეში.

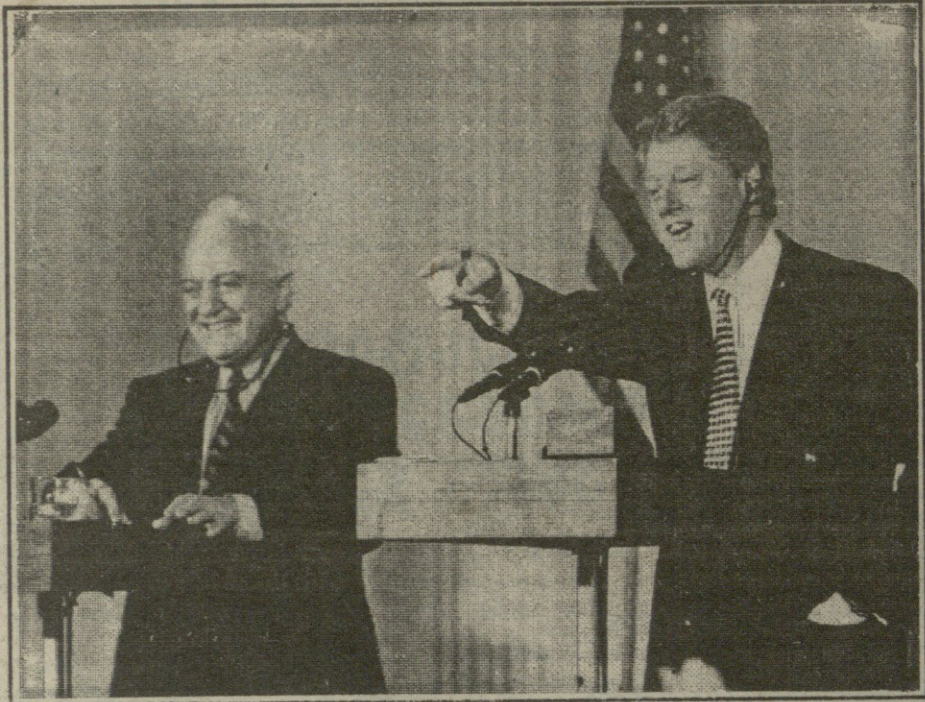
პროდუქციის ბაზრისთვის, იმ საწარმოო რეგონში, რომელშიც ჩვენი რესპუბლიკა შედის, ერთ-ერთი პირველი ადგილი გვიკავია. მაღე დიცივნობა მივიღებთ „ფანტას“ და „სპრაიტს“ წარმოებაზე. ეს ჩვენი ფირმის საქმიანობაში უდგავო წინგადადგმული ნაბიჯი იქნება.

გადაწყვეტილი გვაქვს საქველმოქმედო ფონდის ჩამოყალიბება საერთაშორისო სახსრებით, რაზედაც ვესაუბრეთ უცხოელ პარტნიორებს. ფონდის ძირითადი მიზანი იქნება კადრების მომზადება ჩვენი დარგისათვის. მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის მიღწევითა დაწერვა. ამ წამოწყებაშიც მხარი დაგვიჭირეს ამერიკელებმა.

საერთოდ, მინდა ხაზგასმით აღვნიშნო, რომ ვიზიტი ძალზე წაყოფიერა აღმზრუნველი

ესაუბრა

დავით ნოზიშვილი

ელზარდ შერარდნაძე:

„მიუხედავად იმ უბედურებისა, რას ასლა ჩვენს ქვეყანაში ტრიალებს, მე მაინც მიიპყრება, რომ ჩვენ წინ მივდივართ...“

— ბატონო ელზარდ, დასავლეთის ქვეყნების და ამერიკის თანადგომა აქამდე უფრო მეტად მორალური მხარდაჭერით გამოიხატებოდა, ამერიკაში გზავნიან ავტო, რომ ეს თანადგომა რეალურ პოლიტიკურ სახეს იძენს. რა არის ამის მიზეზი?

— მე არ ვიტყვით, რომ ეს ახლა, ამ ვიზიტთან დაკავშირებით გაჩნდა. თქვენ გახსოვთ ვიზიტები სხვა ქვეყნებში, განსაკუთრებით გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში, საფრანგეთსა და თურქეთში. ამ შეხვედრების დროს გამოიკვეთა, რომ დასავლეთი ცდილობს, გამოხატოს თავისი კეთილი დამოკიდებულება საქართველოში მიმდინარე დადებითი პროცესების მიმართ. მხედველობაში მაქვს დემოკრატიული პროცესების განვითარება, სტაბილურობის აღდგენა, მაგრამ შეერთებულ შტატებში შეიძლება ეს მართლაც ყველაზე უკეთ გამოიკვეთა, გამოიკვეთა პოლიტიკური და ეკონომიკური-ფინანსური მხარდაჭერის თვალსაზრისით, განსაკუთრებით საგრძნობი იყო თანადგომა და თანადგომა აფხაზეთის საკითხებში. არა მხოლოდ სიტყვით, არა მხოლოდ დეკლარაციით, არამედ უშიშროების საბჭოში მოქმედებით და მზადყოფნით, რომ გარკვეული ფინანსური წვლილი შეიტანონ (თუ საჭირო გახდება და თუ მიიღებენ ასეთ გადაწყვეტილებას) სამშვიდობო ძალების დაფინანსებაში. ვფიქრობ, რომ ეს იმ კურსის გაგრძელებაა, რომელიც დასავლეთმა გამოკვეთა და გამოხატა არაა წინ.

— შეიძლება თუ არა, იმედი ვიქონიოთ, რომ აფხაზეთის პრობლემა რეალურად გადაიჭრება?

— მთლად ასე გადაწყვეტით ძნელია თქმა, მაგრამ თუ ვილაპარაკებთ კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით, პოლიტიკური მეთოდით გადაჭრას, ჩვენ ამჟამად ყველაზე უფრო წინ წაწეულები ვართ და უფრო საიმედო საფუძველზე ვდგავართ, ვიდრე ოდესმე, რადგან გამოიკვეთა საერთაშორისო თანამეგობრობის (მხედველობაში მაქვს გაერო და უშიშროების საბჭო) მხარდაჭერა საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის საკითხის მიმართ, გამოიკვეთა ტერიტორიული მთლიანობის უმთავრესი პირობა — სამშვიდობო ძალების შემოყვანა. ახლა ჩვენს სასარგებლოდ იწყებს მოქმედებას სამი დიდი ფაქტორი: შეერთებული შტატები, გაერო და რუსეთი. ეს ყველაფერი გარკვეულ მიმართულებას იძლევა, რომ აფხაზეთის საკითხი სამართლიანად გადაწყდეს.

— ამერიკაში მიღებული ეკონომიკური დახმარება არის თუ არა იმ მასშტაბის, რომ ამ ეტაპზე მაინც გამოაცხადებლოს ჩვენი ეკონომიკა და მისი სტანდარტების იმპულსად იქცეს?

— თავისთავად სამოცდაათი მილიონი დოლარი ცოტაა არაა, თანაც ეს ნაშუაარი ფულია, ეს არ არის კრედიტი, მაგრამ ამჟამად ისეთ მდგომარეობაშია ჩვენი ეკონომიკა, რომ კვლავ იმუდუნებული ვიქნებით, ეს თანხა დავხარჯთ იმ აუცილებელის შესასყიდად, რომლის გარეშეც ხალხი შეიძლება შიმშილით ამოწყდეს. ძირითადად ეს ზოგადია. საბოლოო პასუხის თქმა მიიწოდება, ჩვენ ჯერ არ შეგვიძლია ვთქვათ და საბოლოო გადაწყვეტება არ მიგვიღია, მაგრამ უკვე ვხედავ, რომ მრეწველობაში, სოფლის მეურნეობის განვითარებაში ამ ფულის დახმარების საშუალება თითქმის არ იქნება.

სელან განმარტებით, ეს თანხა ქართული

ტიფიკაცია ამერიკაში გამგზავრების წინ?

— აუცილებელი იყო. იმის ვერ გეტყვით, რომ რატიფიკაციის გარეშე შეერთებულ შტატებში არ მიგვიღებდნენ, მაგრამ — მე უკვე გამოვთქვი აზრი ამის შესახებ — ეს იყო სასიხარუო. თუ CHFI-ში შესვლასთან დაკავშირებით სახელმწიფოს მეთაური მიიღებდა მხარდაჭერას, მაშინ ამერიკის შეერთებულ შტატებთან დიპლომატიის დროს მისი პოზიციები ბევრად უფრო ძლიერი იქნებოდა, რადგან მას მხარს უჭერს პარლამენტი, მხარს უჭერს ხალხი. თუ ამ საკითხს ლიალ დავტოვებდით, მაშინ ბევრი რამ გაურკვეველი იქნებოდა. შეიძლება ეს ნიუანსი იყოს, მაგრამ პოლიტიკაში ხანდახან ნიუანსიც კი სერიოზულ არგუმენტად იქცევა ხოლმე. CHFI-ს ხელშეკრულების რატიფიკაცია ამერიკაში სავსებით ჩვეულებრივად იქნა აღქმული და, პირიქით, ხაზი გაესვა იმას, რომ სახელმწიფოს მეთაურს მხარს უჭერს პარლამენტი.

— გაეროში რუსეთის ბოიკოტი თუ იყო დამოკიდებული საქართველოს CHFI-ში შესვლაზე?

— ვფიქრობ, ამან გარკვეული როლი შეასრულა, თუმცა რუსეთის გამოკვეთილი ჰქონდა თავისი პოზიცია. პრეზიდენტმა ელცინმა და მე თბილისში აქის შესახებ ვილაპარაკეთ, მაგრამ რატიფიკაცია რუსეთის სტიმული მისცა, ისე ნათლად გამოიკვეთა თავისი პოზიცია, როგორც ეს ვორონცოვმა გააკეთა უშიშროების საბჭოს სხდომაზე.

— რუსეთმა ვერ შეძლო აფხაზეთის კონფლიქტთან დაკავშირებული ვალდებულებების შე-

იქნება სწორი რუსეთის მიმართ შეერთებული შტატებისა და ევროპის ქვეყნების პრეზიდენტების კრებაზე შეცვლა. იმ ძალებს, რომლებიც რატიფიკაციაში გაქვით, იქნება ხელს აძლევს 'ჩილდრენ' პრეზიდენტის ახალი ტალღა, რათა დააშინონ ხალხი და კვლავ მიიღონ ტარისტულ რეგლმენტად გადაიყვანონ თავისი ქვეყანა.

— ამჟამად მცირე ხნით ამოსულთქვის საშუალება მოგვეცა და შეიძლება თავალი გადავივლოთ ბოლო წლებში მიღწეულ შედეგებს: ერთის მხრივ — დიდი ხნის ნანატრი, მთელი მსოფლიოსგან აღიარებული სახელმწიფოებრიობა; მეორეს მხრივ — ეკონომიკური კატასტროფა, შიმშილი, ფლაცია, მაფიის აღზევება, გაქრობის პირას მყოფი კულტურა და განათლება, გერგერობით დაკარგული აფხაზეთი და შიდა ქართლი და ასიათასობით ტოტალიტარი. როგორ შეადგინდით ამ წლებს — წინსვლად თუ უკან გადადგმულ ნაბიჯად?

— ერთის მხრივ, შეიძლება ითქვას, რომ ბევრი რამის თავიდან აცილება შეიძლებოდა. ბევრი შეცდომა იყო დაშვებული, როცა საბჭოთა კავშირის დაშლა დაიწყო. მაგრამ, თუ მეორეს მხრივ შევხედავთ ამ ამბავს, გარკვეულწილად კანონზომიერი პროცესი მიმდინარეობდა. დიდი იმპერიები ასე იოლად არ იშლებიან, თავისუფლების და დამოუკიდებლობის მოძრაობა ხვედრდოვანი გზით არ ხდება. შეიძლება საქართველოში ეს პროცესი ყველაზე მტკივნეულად წარიმართა, მაგრამ ჩვენ ზომ არ ვიცით, ხვალ და ზეგ რა მოხდება სხვაგან. იმპერიის დაშლის პროცესი მტკივნეულია, ძალიან მტკივნეული, მითუმეტეს, რომ ეს ძალიან სწრაფად მოხდა. ამის გათვალისწინებით, ძნელია ილაპარაკო კანონზომიერებაზე, მაგრამ რაც ხდება ჩვენში, დამახასიათებელი პროცესია იმ ქვეყნებისთვის, რომელთაც დამოუკიდებლობა მოიპოვეს იმპერიების დაშლის შედეგად. ბოუ-ხედავად იმ უბედურებისა, რაც ახლა ჩვენს ქვეყანაში ტრიალებს, მე მაინც მიიპყრება, რომ ჩვენ წინ მივდივართ, ეკლანი და დამარცხებებით აღსავსე გზით, მაგრამ მაინც წინ მივდივართ.

— ხელისუფლების თუ მთავრობის ცალკეული წევრების მიმართ გაისმის ბრალდებები, მათ აღიანაშაულებენ კორუფციაში და დამნაშავეთა სამყაროსთან კავშირში, რაც მოსახლეობის უნდობლობას იწვევს ხედა ეშვლონების მიმართ და კიდევ უფრო ართულებს გარდამავალი პერიოდისთვის დამახასიათებელ ისედაც მძიმე პრობლემებს. რა შექანში უნდა შეიქმნას, რომ ოპერატიულად მოვედინოს ნათელი საეჭვო საკითხებს?

— კრიზისების დროს და არა მხოლოდ კრიზისების დროს ყოველთვის ასეა ხოლმე, ალამის სურს, დაინახოს, ვინ არის დამნაშავე, აღარ აკმაყოფილებს ობიექტური მიზეზები და უნდა შეიტყოს, ვისი ბრალია საქმის ჩაგრვა. ჩნდება პრეტენზია კონკრეტული პირის მიმართ. ეს კაცი რომ არაა, ან ეს კაცი რომ თავის ადგილზე იყო, ყველაფერი კარგად იქნებოდა. ეს ცოტა გაუბრალოებულია ხედავდება. რა თქმაუნდა, კორუფცია არის და საჭიროდ დიდი მასშტაბებითაც მაფიოზური კლანებია, რომლებიც ასე აწუხებენ მოსახლეობას, დამნაშავეთა სამყაროც დიდ პრობლემას წარმოადგენს, მაგრამ სიმართლეა, რომლებსაც ჩვენ წავაწყდით, მაინც ობიექტური ხასიათის არის და არა იმდენად მთავრობის ცალკეულ წევრთა ბრალია. უნდა გითხრათ, რომ დაღმინებულ ქვეყნებშიც კი წამოიჭრება ხოლმე ანგარი საკითხები. ბატონ ქლინთონის და ჩემს პრესკონფერენციაზე მის მეთულისთან დაკავშირებული ერთი საკითხი ტრიალებდა და — საქართველო, რუსეთი თუ ევროპა — ყველაფერი გვერდზე დარჩა. სამწუხაროდ, დამანებელი ზოგჯერ ცდილობენ, ერთ კონკრეტულ მოვლენაში დაინახონ ყველა უბედურების მიზეზი. მე ვფიქრობ, რომ მთავრობასაც და ხელისუფლებასაც ბევრი ცოდვა აქვს, არის ბევრი შეცდომა, მაგრამ ეს არ არის მთავარი. მთავრობის წინაშე უნდა არაფერს იძლევა ისეთ მდგომარეობაში მყოფ ქვეყანაში, როგორც საქართველოა. იტალიაშიც იცვლება ხშირად მთავრობა, ზოგჯერ წელმწიფად რამდენჯერმე, მაგრამ იქ ეკონომიკის აწეობილი სისტემა და მთავრობის საერთოდ რომ არ იყოს, რამდენიმე წელს ხალხს არაფერი გაუჭირდება. ჩვენთან კი, ავია თუ კარგია, ეს მთავრობა რომ გადადგება და მოვა ახალი ხალხი, თვეები დასჭირდება, რომ სიტუაციაში გაერკვნენ და ანაბანა ისწავლონ. სიმართლე გათხრათ, წინა კაბინების წასვლით ბევრი არაფერი მოვითვ — ზოგიერთი მცოდნე კაციც წავიდა, ზოგიერთი შევიწირუნეთ. ახლა თუ ისევ განაგრძებთ წავა ლაპარაკი, კიდევ დრო დავიკარგებთ, კვლავ რამდენიმე თვე ექნება მთავრობის სალაპარაკოდ: გვაცადეთ, ბატონო, ჯერ უნდა ვისწავლოთო. ამ სწავლაში კი ბევრი დრო გადის. ამიტომ მე არ ვიზიარებ იმ შეხედულებას, რომ ყველაფერი მთავრობის დაზარალებს.

რაც შეეხება საეჭვო საკითხების გარკვევას მექანიზმს, უნდა ითქვას, რომ ჩვენთან, ისევე როგორც ბევრ სხვა ქვეყანაში, რომელიც ახალ გზაზე გადის, საინფორმაციო სამსახური, ფაქტობრივად, არ არსებობს. შემართების დადგენა თითქმის შეუძლებელია. ხანდახან ამა თუ იმ გადაცემას ეუფლებიან ან სტატიას ვიკითხულობ და ვერაუბნდები, რომ მცდელობაც კი არ არის ობიექტური სურათის დადგენისა. აქ უფრო მეტად დაკონტროლებს, ვის რა ამბობს, რომელი პარტიისთვის რა არის ხელსაყრელი. ეს არის პრესის და ზოგიერთი სტატეგიული პროგრამის ნაკლი. აი, მაგალითად, ცუდი პროგრამა არ არის 'მაინტ', ისე მოხდა, რომ მოგზაურობიდან დაბრუნებული, წუხელ, ადრე მივიღე შინა მოვასებრებ ტელევიზორის უბრებია ახვედნი ზოგადად, რომლებიც აღწერა თუთუბული იყვნენ იმის გამო, რომ აღარ არის ტექსტი, ხოლო მითითებული სტატიები მწვალობა ძალიან ძვირი ღირს. ცხადია, მოკლადეა დიდ

დახასიათები მა-5 მ.

ფულის გამაგრებასაც ვერ მოხმარდება?

— შეიძლება მოხმარდეს იმ შემთხვევაში, თუ ჩვენ წავალთ ფასების სრულ ლიბერალიზაციაზე, რის შესახებაც დიდი ხანია, ვლაპარაკობ. მე მომხრე ვიყავი, რომ მომხდარიყო ფასების სრული ლიბერალიზაცია და ხელფასებიც შესაბამისად გაზრდილიყო. აი, მაშინ ეს 70 მილიონი უდაოდ იმოქმედებდა კუბონის ზედზე, ახლა კი ჩვენ ბურს, ფაქტობრივად, უფასოდ ვარიგებთ. თუ წავალთ იმაზე, რომ ფასები გაიზარდოს და შესაბამისად გაიზარდოს ხელფასებიც, ეს ერთგვარად გააჩნსალებს ჩვენს საფინანსო მეურნეობას.

— დემოკრატიული სამყაროსგან ასეთი დიდი ფურადლება განპირობებულია მხოლოდ შევარდნაძის ფაქტორით, თუ ჩნდება ინტერესი საქართველოს, როგორც სახელმწიფოს მიმართ?

— მე რომ გითხრათ, რომ შევარდნაძის ფაქტორს არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს, არ იქნება სწორი, მაგრამ არც ის იქნება სწორი. ჩვენი ქვეყნის მიმართ კეთილგანწყობა მხოლოდ ამით აიხსნას დასავლეთის მხრივ საქართველოს მიმართ. საზოგადოებრივი აზრის შემოპრუნება განპირობებულია იმით, რომ ჩვენ დემოკრატიული განვითარების გზას დავადგეთ. აქ სხვა რამ ყოფილიყო, საქართველოს მიმართ ყურადღება საქაზოდ გამოკვეთილი იქნებოდა. რაც შეეხება პიროვნებას, პიროვნება შეიძლება ცოტა მეტი შემტაცის ან რაღაც დააკლოს საშემს: მთავარია, როგორ იქნება ქვეყნის განვითარების გზა.

— 1 მარტის პარლამენტის სხდომაზე საზოგადოების მხედრი რეაქცია გამოიწვია. რამდენად აუცილებელი იყო CHFI-ს ხელშეკრულების რა-

სრულება. რა გარანტიები არსებობს, რომ უშიშროების საბჭოს სხდომაზე დადგენილი რუსეთის პოზიცია კონკრეტულ რეალობად იქცევა?

— ასეთ კონფლიქტურ სიტუაციაში გარანტიებზე საუბარი ძალიან ძნელია. ეს არც პირველი კონფლიქტია და, სამწუხაროდ, არც უკანასკნელი. ისტორია კი ადარსებებს, რომ ასეთ გარანტიებს ძალიან პირობითი ხასიათი აქვს. მაგრამ თუ შევადარებთ იმას, რაც იყო და რაც არის, დავინახავთ, რომ წინა ხელშეკრულებებში რუსეთი ერთადერთი გარანტი იყო, ახლა ცოტა სხვა მდგომარეობაა, არსებობს უშიშროების საბჭოს რეზოლუციები. თუ სამშვიდობო ძალები შემოვლენ, იქ რუსეთს ექნება თავისი ადგილი, მაგრამ რუსეთთან ერთად იქნება სხვებიც. ვფიქრობ, ეს სერიოზული გარანტიაა, რომ რუსეთმა დავის სიტუაცია შეასრულა.

— რამდენიმე წლის წინ თქვენ იწინასწარმეტყველებდით რუსეთში დამიზნის აღზევება, ახლა როგორია იქნება თქვენი პროგნოზი, როგორ რუსეთს ხედავთ სამოთხის წლის შემდეგ?

— ეს შეკითხვა უკვე მომცეს. რა მოხდება რუსეთში ზუთი წლის შემდეგ? ამის გამოცნობა რომ შემეძლოს, დავწერიდი ერთ ბატარა ბროშურას და მილიარდებს იშვავებ ჩემი ქვეყანა. მაგრამ თუ გადავხედავთ მიმდინარე მოვლენებს, მაშინ უნდა ითქვას, რომ ჩემს მიერ გამოთქმული მოსაზრება საფუძველს მოკლებული არ ყოფილა. ბევრი იქნება დამოკიდებული რუსეთის შინაგან პროცესებზე. ამას გარედან არაფერი ეშველება: შეერთებულ შტატებში რამდენჯერმე ხაზი გავესვი იმას, რომ რუსეთში მიმდინარე მოვლენების ზედმეტად დრამატირება არ არის საჭირო. არ

„...მე მაინც მივაჩნია, რომ ჩვენ წინ მივდივართ“

მე-4 გვერდიდან

ნაწილს არ მყოფნის ნელდგასი, რომ ამ მანქანებით იმ-
გავროს. ამას მოჰყვა კომენტარები, მოვუსმინეთ დება-
ტორების ნელდგასს, თუ არ გვცდები, ქალაქის
მერიის მოადგილეს, რომლებმაც გვამცნეს, რომ ქალაქში
იყო ბევრი ტაქსი, შემდეგ ზოგი გაიტაცეს, ზოგი გაიყიდა
და ახლა ჩავარდა კერძო ადამიანების ხელში. მეორე
კუთხით საკითხი არავინ დაყენებდა: ამდენს ვლადიმერ
რეფორმებზე, ქვეყნის მთავრობასაც ბრალს სდებენ,
რომ ანტირეფორმისტულია. არადა, ეს არის რეფორმე-
ბი. ის ტაქსები, რომლებიც სახელმწიფო იყო, გადავიდა
კერძო პირების ხელში. ზოგმა ისინი ამ დანიშნულებით
გამოიყენა, ზოგმა — არა. მიკროავტობუსებიც კერძო
პირებს ეკუთვნით და ისინი თავიანთ შრომას აუხსენებენ
ისე, როგორც თვითონ მიაჩნიათ საჭიროდ. მათ საქმეში
თერაპიას რომ მოვითხოვთ, შოკური თერაპია სადავ-
მოვლოში კი არ ხდება, შოკური თერაპია ის არის, რომ
რაც ადრე იყო ღირდა, ახლა ძალიან ძვირია. თუ ადრე
ხუთ კაპიტალ შეგვეძლო გვემზავრა, ახლა ამის საშუა-
ლება არ გვექნება. ყველაფერს კი ასეთი კრიზისი
სჭირდება: ეს რეფორმებისა და საპროგრესიონის
კენ მიმავალი გზაა. რაც უფრო ჩქარა გავივლით განვი-
თარების ამ ეტაპს, მით უფრო მალე დამკვიდრდება
საპროგრესიონი და ცოტა უკეთესი იქნება. მო-
სახლეობას უნდა განვუცხადოთ, რომ გარდაცვლ-
ემაზე ასეთი კონტრასტები, სამწუხაროდ, გარდუვა-
ლია.

— რომ არ დადგა დრო, რომ დასახლებდნენ
ის პირები თუ ძალები, რომელთაც ბრალი მიუძ-
ღვით გაგრის და სოხუმის დაცემაში?

— თუ ჩვენ საქმე გვაქვს ლაღლათთან, მაშინ უნდა
გამოვივლით და პასუხიც ვაგვიბოთ, მაგრამ თუ საქმე
გვაქვს სამხედრო წარმართვებთან, განა საპროგრესი-
ონი გამოვალისა ამ მხრივ? უზარმაზარი გიგანტი იყო
საქმეთა კავშირი და თითქმის მთელი ევროპული ნაწი-
ლი დაკარგა, როდესაც გერმანიამ ომი დაიწყო. რა იყო
ამ ლაღლათზე? შეიქმნა ისეთი ობიექტური პირობები, იქ-
ნებ, სისუსტის გამოვლინება, მაგრამ გაგრამ ლაღლათს
მასზე გამოვიყენებ. რაც შეეძლება სოხუმს, აქ კი ვფიქ-
რობ, რომ ჩვენმა თანამემამულეებმაც გვილაღლათ.

— დამოუკიდებელი ქვეყნის პოლიტიკური
სტაბილურობის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი
პირობაა სამხედრო ძლიერება. რა კეთდება კვა-
ლიფიკაციური, შეიარაღებული ძალების შესაქმნე-
ლად?

— ჩარის შესაქმნელად მუშაობა მიმდინარეობს,
მაგრამ ჯერ რაც გვყავს, იმას უნდა გავუფრთხილოდეთ.
ჩარში ძირითადად წვევამდებობა მოვლენ. ეს ძალიან
ბევრს ნიშნავს. სერიოზულად ვფიქრობთ ოფიცერთა
კადრების განმტკიცებაზე. გადასაწყვეტია ურთულესი
— ჩარის მატერიალური უზრუნველყოფის — საკითხი.
პრაქტიკულად, ჩარისკაცები, ოფიცრები თუ გენერლები
ხელფასს ვერ იღებენ. ჩარი ყველა ქვეყანაში საზოგა-
დოების პრივილეგიებული ნაწილია; ჩვენ კი ელემენ-
ტარულ პირობებზე ვერ ვუქმნით. თუ ამას ვერ მივხე-
დით, მაშინ უნდა შევეცხოთ, რომ ეს ბიჭები სხად თუ
ზღა ქუჩაში გამოვლენ, რასაც ცუდი შედეგები მოჰყვ-
ება. ამიტომ, როგორც კი ოდნავ საშუალება მომეცება,
როგორც იტყვიან, დღედაღამ უნდა ჩაუფრდეთ ჩარის
პრობლემებს. რაც შეეძლება არმის მშენებლობის საფე-
რებებს, კონცეფციას, სამხედრო დოქტრინას, ჯი-მო-
მზადებულა — თავდაცვის სამინისტრომ შემომთავაზა
თავისი ვარიანტი; მე დამკვიდრება მისი დამუშავება, შე-
დეგ თავდაცვის საბჭოზე განვიხილავთ და პარლამენ-
ტი შევტანთ. უნდა შევქმნათ მცირერიცხოვანი, მაგ-
რამ ბრძოლისუნარიანი ჩარი.

— ამ ბოლო დროს საქართველოში გახშირ-
და ტერორისტული აქტები, რაც საზოგადოებაში
დიდ მითქმა-მოთქმას იწვევს: ზოგი სახელმწიფო
ტერორსაც ახსენებს. ამ მოვლენების თქვენული
კვალიფიკაცია...

— ძალიან შორს ვარ იმ აზრისგან, რომ აქ სახელ-
მწიფო ტერორზე ვილაპარაკოთ. ვინც მომხდარს სახე-
ლმწიფო ტერორის კვალიფიკაციას აძლევს, მას ასე
უნდა, რომ იყოს, ან ზედს აძლევს, მომხდარი დაპრა-
ლოს მთავრობას, ხელისუფლებას. თუ შევხედავთ, სად
რა მოხდა და როგორ მოხდა, ეს ძალიან შორს არის
სახელმწიფო ტერორისგან და არც მინდა ამაზე ვფიქ-
რო. აფეთქდა თავდაცვის სამინისტროს ერთ-ერთი წა-
რმომადგენელი, ათ-თხუთმეტ წუთში იქ თავდაცვის
მინისტრი მივიდა მთელი თავისი ახალი და მოხდა ისე,
რომ ორი-სამი საათის განმავლობაში სამართალდამცავი
ორგანოების წარმომადგენლები სახლოვეს არ გაკა-
რეს. ვფიქრობ, სახელმწიფო ტერორზე რომ ვუთხროთ
ყოველი, ის ხალხი, ვინც პირველი მივიდა შემთხვევის
ადგილზე, პირველ რიგში გამოძიებებს დაუძახებდა,
მაგრამ იქ უფრო სხვა ამბავი იყო. რუსთაველიც მოხდა
ასეთი რამ და ამ შემთხვევაშიც რაღაც კლანური ამბავ-
თან გვაქვს საქმე. „მხედრიონი“ რომ ხელისუფლებას
არ ებრძვის, ყველამ იცის. „მხედრიონის“ შტაბშიაში
მოხდა აფეთქება, ეს რა, სახელმწიფო მოაწყობა? ამი-
ტომ სხვა მოვლენებთან გვაქვს საქმე, უფრო კრიმინა-
ლურ ამბებთან და იმის საფუძველი არ არსებობს, რომ
ვინმე სახელმწიფო ტერორზე ვილაპარაკოს.

— ბოლო „მხედრიონის“ წარმატება მნიშ-
ვნელოვანწილად განაპირობა თქვენმა ავტორი-
ტეტმა, ბევრი სწორედ ამის წყალობით მოხდა
პარლამენტში, სადაც „მხედრიონმა“ ვედარ შეინა-
რჩუნა ერთიანობა. რომ არ ემუქრებოდა იგივე საფ-
რთზე „მოქალაქეთა კავშირს“?

— ბლოკმა „მხედრიონმა“ თავისი საქმე შეასრულა.
პარლამენტში უმრავლესობა რომ გამოიკვეთა, დამსა-
ხურება ამ დროსაც მოუძღვის. თუ მერე ეს ბლოკი
დაიშლება, დიდ უბედურებას ვერ ვხედავ, ეს ჩვეულებ-
რივი მოვლენაა საპარლამენტო პრაქტიკაში. მე მაინც
მიმაჩნია, უმთავრესი მონაპოვარი ის არის, რომ არჩე-
ვები გაიმართა, ბლოკმა თავისი საქმე გააკეთა, უმრავლეს-
ობა შეიქმნა. რაც შეეძლება „მოქალაქეთა კავშირს“,
სიმაღლედ გითხრათ, არც ველოდი, ეს წარუწყებოდა თუ
ასეთი გაქენება მოიხდებოდა, განსაკუთრებით რაიონებში.
სისხარულია, რომ ამ კავშირში დიდი რაოდენობით
ახალგაზრდა შემოდის პირველად უფრო მეტ სიფრ-
თხილეს იჩენდნენ, უფრო ხანში შესული და საშუალო
ასაკის ხალხი მოდიოდა; პირველ შემხედრებულ იხუმრეს
კიდევ, ამ ხალხმა, ჯობია, თავის შეილიშვლებს მიხე-
დოსო. მერე და მერე, როცა გამოიკვეთა ძირითადი
დემოკრატიული დეკლარაციის, ახალგაზრდებიც მრავ-
ლად შემოგვმტანენ.

— რომელ დასავლურ პარტიას ენათესავება
მსოფლმხედველობრივად „მოქალაქეთა კავში-
რი“?

— თუ მსოფლმხედველობრივ მიდგომაზე ვი-
ლაპარაკებთ, ეს უფრო ლიბერალურ-დემოკრატიული
მიმართულების მოძრაობა იქნება.

— ბოლო დროს აშკარად იგრძნობა პოლი-
ტიკურ ძალთა გადაჯგუფების ტენდენცია, რთუ-
ლდება „უმრავლესობისა“ და „უმცირესობის“
ურთიერთობა. არსებული სოციალური ვითარე-
ბის ფონზე პოლიტიკური კონფრონტაციის გაღ-
რმავებამ შეიძლება მძიმე შედეგებამდე მიგვიყვან-
ოს. თქვენ რა გამოსავალს ხედავთ?

— მე მაინც, რატომღაც, ცოტა უფრო მშვიდად
ვუფრდები ამ ამბავს, ვიდრე თვითონ ოპოზიცია. მეოცნა,
რომ მოხდეს ოპოზიციის ფორმირება, „უმრავლესობა-
ს“, ასე თუ ისე, შედარებით ნორმალურად ვითარდება,
იმდენად არ ნერვიულობს და არ გამოჩატავს აგრესიუ-
ლობას, „უმცირესობაში“ უფრო მეტად არის ეს გამო-
კვეთილი, სახეზეა არა მხოლოდ ემოციურობა, არამედ
უტაქტობაც და მშორად უზრუნველბა. მაგრამ, დარწ-
მუნებული ვარ, ამისგან თანდათანობით გათავისუფლ-
დებან, ზოგი მერე და მერე დამშვიდდება, ზოგს ახალ

პარლამენტში აღარ არჩევენ, მაგრამ მომავალში ნორ-
მალური ოპოზიციის საფუძვლის შექმნის პროცესი
იწყება. მტკივნეულია? რა თქმა უნდა, მტკივნეულია.
სიმართლე გითხრათ, ხანდახან ძალიან ვზარდები უზ-
რდებლობაზე და უკუღმართობაზე, მაგრამ შინაგანად
კიდევ მიხარია; ვხედავ, რომ რაღაც ოპოზიციის მსგა-
ვის გამოიკვეთა. არის საწინააღმდეგო აზრი და რადგან
ასეთი აზრი არსებობს, ეს იმას ნიშნავს, რომ შეიძლება
უფრო იოლად მივიდეთ ჰეგმონიზმამდე.

— ხშირად ისმის საყვედურები დამოუკიდებ-
ელი გაზეთების მიმართ, რომ ჩასაფრებულის
პოზიციიდან განიხილავენ ხელისუფლების ყო-
ველ ნაბიჯს. როგორ ფიქრობთ, რა არის ამის
მიზეზი და, საერთოდ, რა პრინციპებით უნდა
იხელმძღვანელოს ხელისუფლებამ თავისუფალ
პრესასთან ურთიერთობაში?

— ჯერ ერთი, უნდა ვთქვა, რომ ჩვენ პრესას ვერ
ვგმობთ. ვერ შეგვძლია, შეგვექმნა სამსახური, რა-
მელიც უშუალოდ მიაწვდიდა ინფორმაციას იმ გაზე-
თებს, რომლებიც დგანან ხელისუფლების პოზიციასზე
და იმაზე, ვინც ხელისუფლებას აკრიტიკებს. თქვენ თუ
ოპოზიციური გაზეთი ხართ, უნდა გააკრიტიკოთ ისე,
რომ ობიექტური იყოთ და თქვენი მსჯელობა გაჭრე-
ბული იყოს არგუმენტებით და ფაქტებით. და თქვენ
რომ ამას მიაღწიოთ, ჩვენ უნდა გეხმარებოდეთ ამაში.
ჩვენ ჩვენს პოზიციას უნდა გავარკვიოთ და მერე
თქვენ უნდა განსაზღვროთ, რა არ არის ჩვენს ღირსებაში
სწორი. აი, მაშინ იქნებით ნამდვილი ოპოზიციური გაზე-
თი. ახლა ასე არ ხდება. ვედილობთ, სრულფასოვანი
საინფორმაციო სამსახური შეიქმნას არ ვიცი, რა გამოვა,
მაგრამ ჯერჯერობით გაზეთებს ვერ ვგმობთ, ეს
მინდა ვთქვა.

არის მეორე საკითხიც, თქვენ თავისუფალი პრესა
ახსენეთ. არ ვიცი, რამდენად თავისუფალი მართლა ეს
პრესა; ალბათ, ეს თავისუფლება პირობითია. სახელმწი-
ფოსგან თავისუფალია, მაგრამ არის კი თავისუფალი სხვა
ძალებისგან? სიმართლე გითხრათ, მთლად დარწმუნე-
ბული არ ვარ. ბევრი გაზეთი, რომელიც თავისუფალს
უწოდებს თავის თავს, რაღაც დამოკიდებულებაშია გა-
რკვეულ ძალებთან, იმ ძალების უკან კიდევ სხვა ძალები
დგანან, ამიტომ გაზეთებიც უნდა ცდილობდნენ, რომ
მოთხოვნიდნენ შეინარჩუნებინათ დამოუკიდებელი პრესის
პრესტიჟი. ჯერჯერობით ერთი-ორი გაზეთის გარდა და-
მოუკიდებლობაზე პრეტენზია სხვას მაინც დადამინდ
არ უნდა ჰქონდეს. ასე რომ, როგორც ოპოზიციასზე მოგა-
ხსენებ, ჩვენში მხოლოდ ახლა იწყება თავისუფალი
პრესის ჩამოყალიბების პროცესი. უნდა გააქტიურდეს
ჩვენი საინფორმაციო სამსახური, კვირაში ორ-სამჯერ
უნდა იმართებოდეს ბიზნესები, მათში მეც მივიღებდი
მონაწილეობას. აქ უნდა არჩევოდეს ბევრი საკითხი, აქ
უნდა დებულდნენ გაზეთები აუცილებელ ინფორმა-
ციას.

— ჩვენი გაზეთის ერთ-ერთი დამფუძნებე-
ლია ფირმა „კოკა-კოლა“, რომლის დაარსებასაც
საქართველოში თქვენ მიესალმეთ. რით არის ჩვე-
ნი „კოკა-კოლა“ შემოსვლა მნიშვნელოვანი?

— „კოკა-კოლას“ საუკუნეების განმავლობაში არ
ვსვამდით და არ დავლუბუფვართ. მას ვერც ახლა სვამს
მოსახლეობის დიდი ნაწილი, მაგრამ მე ამ ფირმის და-
ფუძნებებს განსაკუთრებით იმიტომ მივსალმე, რომ
„კოკა-კოლა“ მსოფლიოს ერთ-ერთი უდიდესი კომპა-
ნიაა და თუ ჩვენ ამ გიგანტთან პარტნიორობას თავს
გავართმევთ, ეს უკვე ძალიან ბევრს ნიშნავს, ესე იგი ჩვენ
შევიძლია, რომ ხელი მოვკიდოთ სერიოზულ ბიზნესს.
აქ ვინც „კოკა-კოლას“ უძღვება — ბატონი თემურ
ჭყონია — მასზე საკმაოდ მაღალი შეხედულების ვარ.
ფირმამ მოკლე დროში, სულ რამდენიმე თვეში, შეძ-
ლო ის, რასაც ზოგი წლებს ანდობდა. როცა მათ პირ-
დებოდათ კრედიტები, თურქული კრედიტები, რომე-
ლიც აკერ ორი წელი გავიდა და დღესაც აუთვისებელია,
ჭყონიამ ყველა ღონე იმხარა, სანამ არ მიიღო ის, რაც
საჭირო იყო და ეკუთვნოდა, ამასაც უნარი უნდა. ბო-
ლოსდაბოლოს, მეც ჩავერიე და თუ არ გვცდები, ხუთ
მილიონამდე მიიღო. სხვათა შორის, ეს ძნელი კრედი-

ტია, ორ წელიწადში დასაბრუნებელი და საკმაოდ
მაღალი პროცენტებით, მაგრამ თემურ ჭყონიამ მაინც
გააკეთა თავისი საქმე, რამაც საქართველოს საზღვრებს
გარეთ გასვლის საშუალება მისცა. ახლა აზერბაიჯანში
ვაჭრობს, ჩრდილო კავკასიაში ვაჭრობს, თურქმენეთს
დაუკავშირდა, ცენტრალური აზიის სხვა ქვეყნებს უკა-
ვშირდება და დარწმუნებული ვარ, დიდი მომავალი
აქვს. თემურ ჭყონია მასწავლა ამერიკაში, მინდოდა, რომ
კონტაქტები დაემყარებინა იმპურ საქმიან წრეებთან; მე
მჭერა, რომ იგი დიდი ბიზნესმენი გახდება და კარგიც.
თვითმფრინავში მფრინებოდა; მინდა, ხალხს ვამჩნეო, რა
არის „კოკა-კოლა“, რომელიც ზოგს მარტო ბოთ-
ლები ზგონია, სინამდვილეში კი ეს არის უმარავი მანქანა,
მოწყობილობები. ვურჩიე, ამაზე ნუ განერდებით,
იფიქრეთ ტრანსპორტზე, იფიქრეთ სხვა მიმართულებ-
ებზე-მეთქი.

— ეს ზამთარი, ასე თუ ისე, გადავიტანეთ,
თითქოს მზებზე გამოვანათა, მაგრამ მოსახლეო-
ბის დიდ ნაწილს უკვე მომავალი ზამთრის შიშით
აკანკალეს, რით შეგიძლიათ ანუგეშოთ ჩვენი
ხალხი?

— რომ გითხრათ, მომავალი ზამთარი დალხინე-
ბული გვექნება-მეთქი, არ იქნება მართალი. მინდა ხაზი
გაუხუთო, რომ ჩვენ ვიშვით იმას, რაც ჩვენ თავს ჩვენ
თვითონ ავუტყენთ; დღეს რომ ხუდლომდესი, მინაძიპესი
და სხვა ზესები აგვეშენებინა, ჩვენ კიდევ გაგვიდდით
ელექტროენერგიას და რაღაც ვიშვით, მაგრამ ეს
უკვე წარსულს ჩაბარდა, მოსახლეობა კი იყო და
მოვიხადეთ. ახლა სწრაფად უნდა მოვძებნოთ გამოსა-
ვალი. უნდა გამოვიყენოთ ნახშირი ოქანებში, განსაკუ-
თრებით სოფლის პირობებში, ამის თაობაზე გერმანე-
ლებთან მიმდინარეობს მოლაპარაკება. ცოტა სხვა წყა-
რობებიც გამოიჩნდება, თუ რუსეთთან ნორმალურად
განვითარდა ჩვენი ურთიერთობა; ელცინმა დაასანგლა
ნ მილიარდი კუბური მეტრი გაზი, რისი მოწოდების
შესაძლებლობაც არსებობს. რაღაც სამაგიერო უნდა
მივაწოდოთ, მაგრამ ეს საკმაოდ სამედიო წყაროა. თუ-
რქმენეთთანაც შეიძლება შევინარჩუნოთ კეთილი ურ-
თიერთობა, 1 მილიარდი კუბური მეტრი ირანმა მოგვა-
წოდა და ზაფხულის განმავლობაში შეიძლება დავწო-
გოთ მასუთი, რაღაც მარაგი შევქმნათ ზამთრისთვის.
არის კიდევ მთელი რიგი სხვა წყაროებიც.

— ედუარდ შევარდნაძის, როგორც პოლი-
ტიკოსის და ადამიანის, ყველაზე დიდი შეცდომა
და გამარჯვება...

— თქვენ თქვით, როგორც პოლიტიკოსის და
ადამიანის — მე არ ვცალკევებ ამას. მე, როგორც
პოლიტიკოსი, არასდროს დავცილებდივარ ადამიანს და
არც მინდა დავცილდე; მაგრამ თუ მაინც ასე ვილაპარა-
კებთ, ყველაზე დიდი შეცდომაა საპარტიოლოში დაბ-
რუნება იყო. არც ერთი ჩემი რანგის და რეპუტაციის
მქონე ნორმალური პოლიტიკოსი ამას არ გააკეთებდა.
ძალიან დიდი რისკი გავწიე, როცა საქართველოში და-
ვბრუნდი. ძალიან დიდ პოლიტიკოსებს, ჩემს კოლეგებს,
მიაჩნია, რომ ეს დიდი შეცდომა იყო; თუმცა, მე
ბედნიერი ვარ, რომ ეს შეცდომა დავუშვი და ამ
ჭოჭოხეტურ პირობებშიც კი ჩემს ხალხთან ერთად ვარ.
მქონდა სხვა შეცდომებიც, რასაკვირველია.

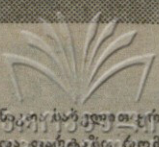
ყველაზე დიდი გამარჯვება ის იყო, რომ ჩემი
მონაწილეობით დამთავრდა „ცივი ომი“. „ცივი ომის“
დამთავრება იყო ამ საუკუნის ყველაზე დიდი რევო-
ლუციის შედეგი. „ცივი ომის“ დამთავრებას მოჰყვა
იმპერიის დაშლა.

ესაუბრა

ვასილ მაღლაზირიძე

სამხრეთ-აღმოსავლეთის
(საქინფორმ) ფორუმი
— სამაცილურად
„კავკასიონისთვის“

საქართველო, რომელიც ევროპა-აზიის გზაჯვარედინზე მდებარეობს, თავისი სამხედრო-სტრატეგიული, პოლიტიკურ-საკანონმდებლო, პოლიტიკურ-კულტურული მნიშვნელობით და გეოგრაფიული გადგომით კარგად გამოირჩევა.

ყოველწლიურად იმართება მე-6 საუკუნეში მსოფლიო კატონოზისათვის ორი უმთავრესი იმპერიის — ბიზანტიისა და ირანის ურთიერთგაგება. ეს ბრძოლა ლათინურ განადგურებასა და ბაგრატიონებს უკავშირდება (ლაზიკის) და იმპერიის სახელმწიფოებას. ამიტომ ჩვენი წინაპრები ამბობდნენ იმპერიისათვის პოლიტიკური და დიპლომატიური ურთიერთობისა და დამოუკიდებლობისათვის.

თავისი მართვის გადარჩენისა და თვითმართვის უნარჩუნებისათვის ქართველთა მსოფლიო მნიშვნელობა კიდევ უფრო იზრდება. სამოქალაქო გადარჩენა ავტონომიური იყო რაღაც ვითარებაში პოლიტიკური და დიპლომატიური მართვის ფარგლებში.

რა თქმა უნდა, საქართველოს ფარგლები მართლაც თავდადებული და გვირგვინი ეპიკურებით რომაა აღსავსე. ყოველი ადგილი კარგად მოწყობილი უნდა ღვთისმშობლისა, უფლისა და ძირის, ღვთისა და მამათაგანისათვის, რომლებსაც მათი თვითონ ქართველთა (მოდელარები და დიპლომატი) ზედამხედველობა.

ახეივანში, ქართველთა ისტორია საუკუნეებს ითვლის. ყველა გონიერი თანამედროვე იტყობს, რომ ბიზანტიისა და ირანის ურთიერთგაგება, რომელიც ბიზანტიისა და ირანის ურთიერთგაგებას უკავშირდება, ბიზანტიისა და ირანის ურთიერთგაგებას უკავშირდება. ბიზანტიისა და ირანის ურთიერთგაგებას უკავშირდება. ბიზანტიისა და ირანის ურთიერთგაგებას უკავშირდება.

ვითარება, ამიტომაც ისტორიის საფუძველი.

როგორც ცნობილია, კოლხეთის სამეფოს ადგილზე პირველი საუკუნეში წარმოიშვა ქართველთა ახალი სახელმწიფო, რომელსაც ლაზიკა ანუ ეგრისი (ტრადიციით კოლხეთიც) ეწოდება. ამ სახელმწიფოში მე-6 საუკუნეში ერთიანდება მთელი დასავლეთ საქართველო დღევანდელი აფხაზეთის, სვანეთ-რაქა-ლენხუთისა და იმერეთის ჩათვლით, კიდევ აფხაზის წყალმდე. ამ სახელმწიფოში წამყვანი იყვნენ ლაზები ანუ ქანები, რომლებიც აგათა სქოლასტიკოსის დახასიათებით, ამაყი და ლაზები მტკიცედ ქედმაღალი იყვნენ: „... მე არ მეფეობდა არცერთი სხვა ესოდენ სახელმწიფოში და ლაზები, როგორც თავისი სიმდიდრის სიხვედრით, სე ქვეშევრდომთა სიმრავლით, როგორც მიწა-წყლის სიჭარბით და მოსავლიანობით, ისე ხასიათის ილამაზებითა და სიმტკიცით“ (ბე. გეორგი, ტ. III, გვ. 1936, გვ. 50-51).

გეორგი გოწალიშვილის მართებული განსჯით, ეგრისში და იმერეთში სახელმწიფოების მნიშვნელობა განსაკუთრებით გაიზარდა მე-6 საუკუნეში, როდესაც აღმოსავლეთის სარბიელზე ერთიმეორეს დაუპირისპირდა ორი უძლიერესი იმპერია — ბიზანტია და ირანი. თითოეული მათგანი ცდილობდა გავლენის ახალი სფეროს მოპოვებას და მსოფლიოში გაბატონებას. მეცნიერის აზრით, ამ ბრძოლის მთავარი არეალი იყო ძველი საქართველო (იხ. გ. გოწალიშვილი, ლაზიკის საგარეო ურთიერთობა მეექვსე საუკუნეში, თბ., 1978, გვ. 9-12).

როგორც ჩანს, მეტოქე იმპერიათა ინტერესებს განსაზღვრავდა ისიც, რომ ეგრისსა და იმერეთში მომხდებოდა ოქროსა და გემთსაშენი მასალა, ეგრისის ქალაქი დიოსკურია კი წარმოადგენდა დიდ სავაჭრო ცენტრს, სადაც მრავალ ენაზე მოსაუბრე ევროპელები იყვნენ თავს. ამასთან, სპარსეთის გვერდის ავლით, ეგრისზე გადიოდა დიდი სავაჭრო გზა ინდოეთისკენ. ეს ყველაფერი ათეულობით საქართველოს დაუფლების წაიღო.

მსოფლიო პოლიტიკისათვის მებრძოლ იმპერიებს ერთხანს სათავეში ედგნენ ოსტინიანე ბირკელი და ნოსრო, რომლებსაც თანამედროვენი ახასიათებენ, როგორც ენერგიულ, რეფორმატორ, უმდიდრეს და აგრესორ მმართველებს.

დასავლეთში მუარის მდგომარეობის მოპოვების შემდეგ ბიზანტიის კეისარი ოსტინიანე ამიერკავკასიის დაუფლებასა და მოწინააღმდეგე ირანის განადგურებას შეუდგა. პროკოპი კესარიელის აზრით, ნოსროს მიზანი იყო ქალაქ დარას აღება, კავკასიის დამპყრობა და კოლხეთის ადგილზე სპარსეთის დასახლება; აგრეთვე, ბიზანტიის განადგურება.

რუსი ისტორიკოსის თ. უსენსკის განცხადებით, სპარსეთის მიერ ეგრისის დაპყრობა, როგორც კავკასიაში, უმნიშვნელო კლესა კი. შავ ზღვაზე ეკონომიკური და პოლიტიკური გაბატონების საშუალება.

ესეივე იმერეთში იკიდებს ფეხს და ცდილობს ეგრისის დაუფლებას, რათა ხელთ იგდოს ზანდის ზღვა და ხანძრისათვის გზა, ამასთანავე შრამიანის ქალაქიდან მტოქის განადგურება.

ცხადია, ეგრისისათვის უფრო ახლოებული იყო ბიზანტია, როგორც მეზობელი და ერთმორწმუნე სახელმწიფო, ამიტომ ქვეყნის ორიენტაცია უმეტესწილად ბიზანტიისკენ იხრებოდა.

სპარსეთსა და ბიზანტიას შორის უთანხმოებას რელიგიური სხვაობა, განსაკუთრებით კი ქართველების მიერ ქრისტიანობის მიღება ამწვავებდა. ეგრისის სამეფოს ბიზანტიისადმი აშკარა მიმართება განაპირობებდა ბიზანტია-სპარსეთს შორის საუკუნოვანი ომისა, რომლის მთავარი ამბარები მე-6 საუკუნეში საქართველო იყო.

ირანმა 520 წელს ომი დაუწყო ეგრისს, რასაც, ბუნებრივად, ბიზანტიის რეაქცია მოჰყვა. ორ

საქართველო არჩევანის ფინაში

მეტოქე იმპერიას შორის ხანგრძლივი ომი ღიზიურ-ეკონომიკური გაჩაგებითა და კულტურული დეგრადაციით ემუქრებოდა ეგრისს.

ჩანს, ეგრისის მოსახლეობა საგარეო ორიენტაციაში ერთიანი არ იყო, რასაც იმპერიათა პოლიტიკა — „დაუპყრე და იბატონე“ — ასაზრდოებდა, აგრეთვე ქვეყნის ეთნიკური სიჭრელე და სხვადასხვა დაჯგუფებების წინაშეობითა სხვადასხვა ინტერესებიც.

ბუნებრივად, ამ გარემოებით მოწინააღმდეგეობა სარგებლობდა მტერი, რომელიც ქართველების ურთიერთწიკადებით ციხეს შიგნით ტყავდა. რასაკვირვებელია, ეგრისისა და იმერეთის კეთილდღეობა არც ბიზანტიას აწუხებდა და არც სპარსეთს — თითოეულ მათგანს საკუთარი ინტერესები ჰქონდა და ყველაფერს ამას უქვემდებარებდა.

როგორც ბიზანტიური წყარო მოგვითხრობს, სპარსელთა სარდალი მერმერეო ეგრისში შეიჭრა, მან მოახერხა მოგზაობა ერთ-ერთი ლაზი დიდებული — თეოფობიძე მოუხსიდა. მან სარდალს აღუთქვა, რომ ქუთაისის მახლობლად გაჭვარდინებულ მდებარე უქიმერიონის ციხეს ჩაადგინებდა და ხელში. ამის საზღვრად მოგვითხრობს მეფე ნოსროს წყალობას, დიდ სიმდიდრესა და ძალაუფლებას დაჰპირებინა. (გეორგი, II, 1966, გვ. 200).

პროკოპი კესარიელის ცნობებიდან ჩანს, რომ ეს არ იყო ლაღატაკი ერთადერთი შემთხვევა. სპარსელთა სარდალს მერმერეოს მეორე ლაზი დიდებული — თეოფობიძე მოუხსიდა. მან სარდალს აღუთქვა, რომ ქუთაისის მახლობლად გაჭვარდინებულ მდებარე უქიმერიონის ციხეს ჩაადგინებდა და ხელში. ამის საზღვრად მოგვითხრობს მეფე ნოსროს წყალობას, დიდ სიმდიდრესა და ძალაუფლებას დაჰპირებინა. (გეორგი, II, 1966, გვ. 200).

პროკოპი კესარიელის ცნობებით, სპარსელთა მარტო უქიმერიონის აღებით როდეს დაეპყრობილნენ, მალე „სკიფიონი“ და „სკიფიონი“ (იგულისხმება რაქა-ლენხუმი და სვანეთი) ხელთ იგდეს და სხვა დაუფლდნენ ეგრისის ცენტრალურ ნაწილს „მოხიროსიდან ვიდრე იმერეთამდე“.

ლაზები აგრძელებდნენ ბრძოლას სპარსელთა მრავალრიცხოვანი ჯარის წინააღმდეგ, მაგრამ ბიზანტიელთა რაზმებისა და მათი სარდლების გულგრილი და გაუბედავი დახმარების გამო ვერაფერს ხდებოდნენ. გუბაზ მეფე თავისი ამალით მთებში გაიხიზნა.

რაკი მტრის ჯარმა ქართველთა წინააღმდეგობა მარტო ბრძოლით ვერ გატეხა, სპარსელთა სარდალმა კვლავ დიდილი მხარეები სერხს მიმართა და გუბაზ მეფეს წერილი მოსწერა: „...ვირფხი გუბაზ, თუ ფიქრობ, რომ სპარსელებს აჭობებ ომში, ნუღარ აყვანებ და ნურც რამე დაგიდგება წინ... შემთხვევა მოგვცემა შეგებრძოლო და შენი ვაჟიცა და მამაცა იქნება ჩვენი წინაშე; თუ გრძნობ, რომ სპარსელების წინაშე უძლური ხარ, შეიცან შენი თავი და ეთავადე ნოსროს, ვითარცა მეფეს, გამარჯვებულსა და ბატონს. თუკი გუბაზი ამ პირობას შეასრულებდა, მაშინ სარდალი მას უზრუნველყოფილ ცხოვრებასა და ქვეყნის დაცვას ჰპირდებოდა. მიუხედავად ამისა, მერმერეო გუბაზ მეფე მაინც ვერ დაიყოლია.

რაკი ნოსრომ ეგრისის მეფე ვერ გადაიბირა, მის მოსაპოვად გამოგზავნა რჩეული ჯარი ფაბრიუს მეთაურობით. ამ უკანასკნელმა ეგრისში გამო-

ნახა მეფის მოქმედებები და დაიწყო ღირსი, რომელსაც მისი მოკვლა დაეგეგმა. კრიტიკული უამს უარსანმა შეირისიგება დაიწყო, საქმის ვითარება გუბაზს შეატყობინა (გეორგი, II, გვ. 97-98).

გუბაზს ყოველივე განსაჯა და რადგან ქვეყნის დამოუკიდებლობის დაცვის შესაძლებლობა არ გაჩნდა, იუსტინიანეს სთხოვა, ლაზებისათვის სამხედრო ძალა მოეშველებინა, რაზეც იმპერატორი დათანხმდა (ბიზანტიელთა ჯარს დაგისტე სარდლობდა).

ქართველებისადმი ბიზანტიელებს კვლავ ბატონკაცური დამოკიდებულება ჰქონდათ. ეგრისისათვის ბრძოლა კი არ ნელდებოდა, რაც უდიდეს მხვეგრამს იწვევდა. ქვეყნის უბედურებას ბოლო არ უჩინდა. ბიზანტიელთა სარდლები ბესა, მარტინე და რუსტიკე, ეგრისის დაცვის მაგივრად, პირად გადდიდებულე ზრუნავდნენ. ამასთან, ირან-ბიზანტიას შორის 550 წელს დადებული „დროებითი ზავით“ ლაზიკა ირანს ერგო, რამაც განარისხა გუბაზი. მეფესა და ბიზანტიელ სარდლებს შორის უკმაყოფილება გაღვივდა, რაც დასმენასა და ცილისწამებაში გადაიზარდა. სარდლები გუბაზს თავიანთ იმპერატორთან აბეზღებდნენ, ღალატსა და გამცემლობას აბრალდებდნენ.

ბუნებრივად, ბიზანტიის იმპერატორიც ექვემდებარებოდა, მან სარდლებს დაავალა ლაზიკის მეფე ბიზანტიაში ჩაეყვანათ. თუ ლაზიკის მეფე ამაზე უარს იტყოდა, შესაძლებლად მიჩნდა მისი ღიზიური მოსაპოვება. ბიზანტიელი სარდლები გუბაზისადმი ბოლომდე და ღვარძლით იყვნენ აღსილენი, ცდილობდნენ ის იქამდე მოეხსოთ, სანამ იმპერატორს შეხვდებოდა.

იუსტინიანე სარდლებს ურჩევდა, არ გადაედგათ აჩქარებული მკაცრი ნაბიჯი, მაგრამ არც სისულე გაომოქმნათ. იგი ითხოვდა, რაც შეიძლება მალე გაეტყვანათ გუბაზი ბიზანტიაში, თუ ნებით არ დთანხმდებოდა, შეეპყროთ და ძალით წაეყვანათ; თუ გუბაზი ხელს აღმართავდა, ეს საბუთი იქნებოდა და, ამ შემთხვევაში, გუბაზის მოკვლა უკანონო საქციელად არ ჩათვლებოდათ, ბირიქით, ქების ღირსნი გახდებოდნენ, როგორც ტირანის მომხრეები (იხ. გეორგი, III, 1966, გვ. 128-129).

ბიზანტიელ სარდლებსაც მეფის მკვლელობის საბუთი უნდოდათ, რაც, ფაქტობრივად, მიიღეს კიდევ. ამის შემდეგ ვითარების დახლართვას, საბაზის მოძებნასა და საქმის აღსრულებას შეუდგნენ.

მარტინე, რუსტიკე და იოანე მოიხმეს სხვა თანამოძმე სტრატეგოები, რომელთაც განზრახვა დაუმაღეს და იცრუს, თითქმის სპარსელებს უნდა დასხმოდნენ თავს. გუბაზი მასთან მისული სარდლებისგან მტრობას არ ელოდა და მათ ზოხისწყალონ გაბედულად შეტევა უიარაღო და მცირერიცხოვანი რაზმით. სტრატეგოებმა მეფეს შესთავაზეს ონოფრიოსის ციხეზე სპარსელების წინააღმდეგ სალაშქროდ წაყლა. გუბაზმა უპასუხა, რომ სპარსელებთან განცდილი მარცხი მათი ბრალი იყო და დასძინა: „მე არ გამოგვყვებით და არც ომში ჩაგვხმობთ, სანამ თქვენს მიერ ჩადენილ ყველა შეცდომას თქვენ თვითონვე არ უწყალებთ.“

ასეთი პასუხი გუბაზს აშკარა ღალატად ჩათვალეს. წინასწარ მომზადებულმა იოანემ მას მოულოდნელად შეიჭრა ნაწილი ჩასა. ცხენიდან ჩამოვარდნილი გუბაზი შეეცადა ადგარიყო, მაგრამ რუსტიკეს მეშუბემ მანგილით გაუჩნა თავი.

გუბაზის სიკვდილმა (554 წ.) ეგრისის მოსახლეობა და აქ დაბანაკებული რიგითი ბიზანტიელი ჯარისკაცებიც კი აღაშფოთა. ეგრისის ჯარმა უარი თქვა ბიზანტიელთა ერთად სპარსელების წინააღმდეგ ბრძოლაზე.

საყვარელი მეფის მკვლელობით შეურაცხყოფილმა ლაზებმა, დიდებული მეთაურობით, განაგეს ჯარს შემოკრეს და ზოხის ხეობას მიამოქმედეს. თავყრილობაზე შეკრებილი ხალხი საგარეო ორიენტაციისა და პოლიტიკურ-სარწმუნოებრივი მსოფლმხედველობით ორ ბანაკად იყო დაყოფილი.

რა გასს უნდა დადგომოდნენ ლაზები, ვის მხარეზე დამდგარიყვნენ — ბიზანტიისა თუ სპარსეთის?

ხალხი აბოპოქრიფულ ზღვას დაემსგავსა, ჩოჩქოლსა და ხაშურში არაფრის გარჩევა არ შეიძლებოდა. ამასობაში დაბირისბირებულ მხარეებს დიდებულებმა მოუწოდეს, რომ თავიანთი წარმომადგენლები წამოეყენებინათ, რათა მათ დაეცათ

ესა თუ ის მოსაზრება.

დაბირისბირებულ ბანაკებში, სადაც ღიზიური ლაზები გამოვიდნენ აიგებ, დაჯგუფდნენ, რომელთა გამოცხადება ასახულია აქვე მოცემულ კენსარიელსა და აგათა სქოლასტიკოსს. ეს გამოცხადებები თანამედროვე სპეციალისტების მიერ შეფასებულია, როგორც მჭიდროდ შეფუთული და ლოგიკური აზროვნების ბრწყინვალე ნიმუშები.

აიგები, როგორც რომაელთა მოძულე და სპარსელთა მუდმივი მომხრე, შეეცადა დაესაბუთებინა, რომ სტრატეგოების მიერ გუბაზის მწყვერული მკვლელობა ბიზანტიის ნების გამოხატულება იყო და არა ცალკეული პირთა ვერაგობა. მისი მტკიცებობა, ბიზანტია ლაზებს მუდამ უსამართლოდ ემცავოდა: „...მე არაფრის შეუძლია იმისი მტკიცებით, თითქმის მტერი ბოროტ ქვეყანაში ჯერ არ იყოს შემჩნეული, და თითქმის მხოლოდ ეგვები არსებობდნენ, რომ ის (იგულისხმება ბიზანტია — გვ.) ამგვარ აზრებსა და ზრახვებს ატარებს; არც საბუთების მოგონება საჭირო მისი, ვითომც დაფარული, ვერაგობის დასამტკიცებლად; აკამარისია გავიხსენოთ სახელგანთი გუბაზი, რომელიც ასე საცოდავად იქნა მოსაპოვო, თითქმის ის ჩვეულებრივი ადამიანი ყოფილიყო...“

მათი თავგებობა ამაზე არ შეჩერდებოდა; თუ ჩვენ ამ ბოროტმოქმედებს უფურადღებოდ დავტოვებთ, ისინი არ მოგვშეშებიან და, გულგულდაკრეფილი რომ ვისდებით, უფრო შეუპოვრად აგვხლან ნაშუსს...“

აიგების განსჯით, ბიზანტიელები ჩვეულ ვერაგობას მისდევნენ: მათ „მეფეც გაიძვრა ჰყავთ, რომელსაც ყოველთვის უხარია. ჩვენი ცხოვრების პირობებს არ ეუფლება...“ მისივე განცხადებით, ისიც ახალსებდა გუბაზის მკვლელობას.

სპარსელები კი ასეთი ხასიათისანი არ არიან: ისინი შორს არიან ამისაგან. თუ ვინმე გაიხადეს თავიდან მეგობრად, ისინი ცდილობენ უთუოდ დაცვან სიყვარული; ხოლო მტრის მიმართ რისხვას განაგრძობენ მანამ, სანამ ის მტრად რჩება“ (იხ. გეორგი, III, გვ. 64-70).

თუ აიგებმა ბიზანტიის იმპერიული პოლიტიკის სწორი შეფასება მოგვცა, სამაგიეროდ ის მეტისმეტად გაიძვრა სპარსელების ქებაში, ისინი კაცთმოყვარე და გულგულით ხალხად მონათდა.

ამასთან, აიგებმა თავის სიტყვაში რეალურად დახატა თავისი ქვეყნის შესაძლებლობა და ძალა: „მე ვინატრებდი კოლხეთის სახელმწიფოს ჰქონდეს ისეთი ძლიერება, რომ მას არ დასპირდეს უცხო და გარეშე დამხარება და რომ ყოველგვარ საქმისაში, როგორც ომიანობის, ისე მშვიდობიანობის დროს მხოლოდ საკუთარ თავს ეყრდნობოდეს. მაგრამ, როდესაც ჩვენ უამბო ტრიალის, ან ბედის უკუღმართობის, ან ორივეს წყალობით ისეთს უძლურებაში ჩავვარდით, რომ სხვათა ხელქვეითნი გავხდით, მე ვფიქრობ, უმჯობესია იმათ ხელში ვიყოთ, ვინც უფრო კეთილის მსურველია, ვინც ურყევად იცავს კეთილდღეობისათვის თავისიანებისა და მოკავშირეთა მიმართ.“

ასეთ ხალხად მას სპარსელები მიანდა.

აიგებმა მკაცრად დაგმო მტრის წინაშე ქედმოღრეკა და ბირფერობა, დასძინა, რომ დაუსტებლად არ დაეცოვებინათ მტრის მიერ მოყვნიებული ვნებანი და აღნაშლურებელი ზარალი. ამასთან აღნიშნა: „...არა მგონია ბოროტმოქმედნი და ხისხლში გასვრილი ადამიანები ოდესმე ეწიარონ კეთილსაწყისს... სამარცხვინო იქნება, თუ ჩვენ მეფეს დავივიწყებთ და მის მკვლელებს ბირფერობას დაუწყოებთ. ის რომ ახლა აქ იყოს, საუფიქროთ აგავსებდა და დაგვრახავდა ჩვენი დაუდევრობის გამო, რუმც ის ბოროტმოქმედნი, იმის მაგიერ, რომ დიდხანს წინათ ყოფილიყვნენ გაძევებულნი, ჯერ კიდევ დაიარებიან ამიწოწყალზე“ (იქვე).

აიგების სიტყვამ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა მსმენელზე. უაღრესად აღუგებებლმა ხალხმა ეგრისიდან ბიზანტიელთა დაუყოვნებლივ გაძევება და სპარსელთა მოსმობა მოითხოვა.

ამის შემდეგ ყრილობაზე გამოვიდა მეორე დაჯგუფების წარმომადგენელი ფარტაზი, რომელმაც აგრეთვე ბრწყინვალე მსჯელობითა და სათანადო არგუმენტებით გააბათილა აიგების ზოგირითი მოსაზრება.

მან შენიშნა: „ჩვეულებრივი ამავე დაგმართათ, კოლხეთი, რომ მტკიცედ მოხერხებულად და წარმატად თქმულმა სიტყვებმა გონება შეიგრძნო. ეს უმდიდრესი მჭიდროდ შეფუთული და ის თითქმის შეუცდამი ამარცხებ... მაგრამ ეს სრულიადაც არ იმეზავს ამას, რომ მას ვერ დაუვბირისბირებთ გონიერ მოსაზრებას, რომელიც საქმის ნამდვილ ვითარებას გეყარება. ნათქვამი იმითაც კი არ უნდა მოიწონოთ, რომ ის თავისი მოულოდნელობითა და უჩვეულობით მიგაჩნიათ დამარწმუნებლად; არამედ მხოლოდ მაშინ, თუ ის ბიზანტიელთა და სპარსელები.

კარგად უნდა შეიგნოთ, რომ რაგინდ სახიამოვნოც არ უნდა იყოს ნათქვამი, უნდა ამოიჩიოთ აქედან ის, რაც უმჯობესია: იმის აშკარა საბუთად, რომ თქვენ მოტყუვდით, ის გამოდგება, რომ თქვენ ასე

მეგობარი

ახალი თარგმანები

რამონა
მარია
რილკე

(1875-1926)

მუსიკას

მუსიკა: სუნთქვავ ქანდაკებათა. ან იქნებ:

ხატთა მდუმარება. შენ იქ მტყუვდები,
სადაც სიტყვები

უკვე თავდება. დრო ხარ, რომელიც
ზელიმარტვის დამწუხრებულ გულთა საეალზე.
გრძნობავ, ვისადმი? — გადსახვავ
გრძნობისა, რად-ღა? — ხმოვან ლანდშაფტად.
შენა ხარ უცხო: მუსიკა. ჩვენი
გულის სივრცე ხარ ამოზრდილი და განფენილი
ჩვენზე უსაზღვროდ.
ჩვენი უდიდესობა მალდება ჩვენზე
და იგი უკვე გარეისწრაფვის, —
ეს არის წმინდა განშორება:
როდესაც ირგვლივ გვიდგას უღრმესი,
როგორც შორეთი გამოცდილი, როგორც პაერის
იქითა მხარე,
წმინდა,
დიდი,
უკაცრიელი.

+++

„მოკვდება ყოველი, რომელმაც შეიცნო ისინი“

(პაპირუსი პრისსე: პტაჰ-მოტეპის გამოთქვებიდან ჩვენს
წელთაღრიცხვამდე 2000 წლის წელსაა)

„მოკვდება ყოველი, რომელმაც შეიცნო ისინი“.

იმათი ღიმილის ენითგამოუთქმელ ყვავილობისაგან.
მოკვდება

იმათი ნაზი ხელებისგან. მოკვდება
ქალთაგან.

უმღეროს ჭაბუკმა მათ, მომაკვდინებელთ,
როდესაც ისინი

ამაყად შეუვლენ გულის სივრცეებში. თავის აყვავებულ
მკერდიდან უმღეროს:

იმათ, მიუწვდომელთ!

ო, რარიც უცხონი არიან ისინი!

ჭაბუკის გრძნობათა ქედზე გადმოიდგარნი

სიამედ გარდაქმნილ ღამეს გადმოღვრიან

შის გაშლილ მკლავების უდაბურ ხეებში.

და გაეის სხეულში

მათი მოვლინების ნიავი შრილებს.

მთლად გაბრწყინებულნი

მიედინებიან მისი ნაკადები.

მაგრამ მამაკაცი,

დაე, მდუმარედეს თავზარდამცემი.

ის, ვისაც ღამენი თავისი გრძნობების მალალ

მოიანეთში

უგზოდ და უკვალოდ აქვს მიმოფანტული,

დაე, მდუმარედეს.

ვით დუმს ხანდაზმული, ძველი მეზღვაური.

რომელშიც ძლეული შიშები აქამდე

თრთოლვით თამაშობენ. როგორც მოცახტავ. გალიის

კედლებში.

სატრფოვ,
წინასწარ დაკარგული და ვერასოდეს
ვერმოღწეული. მე არ ვიცი რა პანგი მოგწონს.
არ შეგეცდები შენს შეცნობას მაშინ, როდესაც
ასე ბოზოჭრობს მომაგალი. ყოველი დიდი
სურათი ჩემში არსებული, ნაშორეთალი
ბუნების განცდა, ქალაქები, ციხე-კოშკები,
ხიდები და
მოულოდნელი მოსახვევი უცხო გზებისა,
და ღმერთთაგან ოდესღაც ქმნილი ქვეყნების ძალა:
შენს მნიშვნელობას იძენს ჩემში,
უხელთებელი.
შენ ხარ ბაღები,
მე ასეთი სასოებით რომ
შემოვცქეროდი, აგარაკის
ღია სარკმელი — , და შენ ღამის
მომიახლოვდი ჩაფიქრებული.
მე ვბოულობდი იმ ქუჩებსაც, სულ ცოტა ხნის წინ
შენ რომ ჩაგველო. სავაჭროთა სარკმლებს შენგან
თავბრუნ ესხმოდათ და მე მგავდნენ ელდანაცემნი.
ვინ იცის,
იქნებ ერთმა ჩიტმა გაიფრთხილა
ჩვენ ორთავ წიალ
გუშინ, ცალ-ცალკე, საღამოჟამს?

+++

ისევ და ისევ, სიყვარულის სანახებს თუმცა
ჩვენ კარგად ვიცნობთ, მის პატარა სასაფლაოსაც
თავის მომჩივან სახელებით, საზარად მდუმარ
უფსკრულს, რომელშიც ჩაცვენილან სხვანი და სხვანი.
ისევ და ისევ გავალთ მაინც შინიდან ორნი
და ხნიერ ხეთა ქვეშ დავწვებით, ისევ და ისევ
ყვავილებს შორის, ზეცის პირისპირ.

+++

მთელი სამყარო განსხეულდა სატრფოს სახეში,
მაგრამ უცერად აღივსო და გადმოიღვარა
გარე სამყაროდ, ვერსაცნობად და მიუწვდომლად.
რატომ არ შეგსვი მაშინათვე სამყარო მთელი,
რომლითაც იყო სატრფოს სახე ასე აღსავსე,
რომლის სურნელსაც თითქმის ვიყავ დაწაფებული?
ო, მე კი შეგსვი, თანაც რარიც დაუოკებლად,
მაგრამ აღვივსე ამ სამყაროს დიდი სიუხვით
და როცა ვსვამდი, ვიღვრებოდი მე თვითონ სმისას.

+++

მსკანური ტრილოგია

I

ამ ღრუბლისაგან, ვარსკვლავი რომ შთანთქა ველურად,
რომელიც ენთო ამ მთიანეთს მიღმა — (და ჩემგან),
სადაც ამჟამად ღამე სუფევს, სადაც ამჟამად
გვიანობამდე ქარნი ქრიან ძლიერ (და ჩემგან),

იმ მდინარისგან, გარღვეული ზეცის ნათელი
გამოკრთომა რომ აირეკლა უცებ — (და ჩემგან),
ამ ყველაფრისგან, ყველაფრისგან და ჩემგან, ღმერთო,
შეიქმნას ერთი, ერთადერთი საგანი მხოლოდ
ჩემგან და მისგან, რასაც ფარა გრძნობს დამწუვდებული.
როგორც ის იღებს ამოფშენით ბნელ, უზარმაზარ
აწ უკვე აღარარსებობას მთელი ქვეყნისა —,
ჩემგან და კუშტად ჩამუჭებულ უამრავ სახლის ყოველ
მბეჭუტავი სანთლისაგან,

ღმერთო, შეიქმნას
რამე საგანი; უცხოთაგან, რომელთაც სულაც
არ ვიცნობ, ღმერთო, იმათგან და ჩემგან, და ჩემგან
იქმნეს საგანი ერთადერთი; უცხო, მძინარე
მოხუცებისგან, თავშესაფრის საწოლებზე რომ
დარბაისლურად ახველებენ, უცხო ძუძუზე
ჩაძინებული ბავშვებისგან, მრავალზე მრავალ
გაურკვევლისგან და ყოველთვის, ყოველთვის ჩემგან,
მხოლოდ ჩემგან და იმისაგან, რაც მე არ ვიცი,
იქმნეს საგანი, ღმერთო, ღმერთო, ღმერთო, ისეთი
შესამყაროულ-მიწიერი, ვით მტკიერი —
თავის სიმძიმით — შენივთული ფრენათა ჯამი;
არავითარი წონა. გარდა მოვლინებისა.

II

ერთს რატომ უნდა დავეისროს თავისთვის უცხო
საგანთა ზიდეა, როგორც მუშას, ერთი დახლიდან
მეორე დახლთან რომ გადადის და უცხოებები
კალათას უფრო რომ უვსებენ და იგი უკვე
ძლივს ეზიდება ამ მძიმე ტვირთს და არცკი ძალუძს
იკითხოს: ღმერთო, ვისთვის არის ეს წვეულება?!
და რატომ უნდა იდგეს იგი ისე, ვით მწვემსი
და განიცდიდეს გავლენათა ასეთ. სიჭარბეს
ამ მოვლენებით საესე სივრცის თანაზიარი;
მას ხომ შეეძლო, ხეს მიყრდნობილს, არ ემოქმედა
და სხვათა მსგავსად ბედ-ილბალი ჰქონოდა თვისი?!
მაგრამ ფართოა მისი მზერა, იგი ცხვრის ფარის
მშვიდი იერით არ ღობილდება, სამყაროს გარდა,
არაა არსებობს იმისათვის, ზემოთ თუ ქვემოთ
სამყარო უდგას მუდამ თვალწინ, რაც სხვებს ნებით და
სიამოვნებით ეკუთვნება, მას ბრმად, პირქუშად,
ჭიქურ ეჭრება ხოლმე სისხლში, როგორც მუსიკა
და იქით, მიღმა მიედინება.
ის ასე ღდება ღამ-ღამობით და ფრინველის ხმა
გარედან უკვე საკუთარი ყოფიერების
წილ ჩაესმის. თამამდება, რადგან მას ყველა
ვარსკვლავი თავის არსებაში შემოაქვს მძიმედ-
ო, ისე არა, ვით ვილაყას, ვინც თავის სატრფოს
უმზადებს ხოლმე ამავე ღამეს და ანებებებს
მას განცდილ ცათა კაბადონებით.

III

ნეტავ მე, ისევ დაბრუნებულს ქალაქთა მკიდრო
მიხლა-მოხლაში, გარსშემორტყმულს ხმათა ნახლართით
ბორბლების ბრბოში, მარტოდმარტოს ამ შედგებულ
აურზაურში, ნეტავ კვლავაც გამსხნებოდა
ცა და თიხნარი ფერდობები, რომლებზეც გაღმით
ჩამოდის ფარა, უბრუნდება სადგომს თავისას,
გავკაჟდებოდი მხნელქცეული და შესაძლებლად
მეჩვენებოდა მწვემის საქმე ყოველდღიური.
როგორ მუქდება მისი კანი, დაუყოვნებლივ
ზუსტად ნასროლი კენჭით როგორ შემოუტყავს
ფარას კიდეებს, უცერად რომ მოეძენება.
ნაბიჯი მძიმე და სხეული ფიქრს მინდობილი;
და მისი დგომა მეფურია, კვლავაც შეეძლო
ღვთაებას ვინმეს იდუმალი განსხეულება
მის არსებაში, თავის. თავის დაუშვარებლ
იგი დღესავით იცვლის ადგილს ხანდაყოფ
ღრუბელთა ჩრდილი მასში გადის და სივრცე
ფიქრობდეს თავად მის მაგიერ აუჩქარებლ
ვინც უნდა იყოს იგი თქვენთვის. მე კი მის წილ
შევაღწევ ჩემად, როგორც ჭრატის წამოსასხამში
ღამის სინათლე მონანავე. ჩაქრება შუქი.
და მოვიდოდა თვით სიკვდილი, როგორც ეგების.

გერმანიიდან თარგმნა

ვახუშტი კობახიშვილი

7570 33370550

მზარეული

უმძიმეს ვითარებაში გვიხდება ქართული საბავშვო მუსიკის სახელოვანი ავტორისთვის — ქალბატონ მერი დავითაშვილისთვის დაბადების 70 წლის მილოცვა. დღესდღეობით ისეთი სულიერი დეგრადაციის მოწმენი გავხდით, რომ არათუ მერი დავითაშვილის სიმღერებმა, არამედ, ასე მგონია, საერთოდ, ქართულმა მუსიკამ, ლიტერატურამ, თეატრმა და კინომ ვერ შეასრულეს თავისი მთავარი მისია — ჩვენ ერს ვერ განუმტკიცეს ზნეობისა და სულიერების ფუძე. ძნელი სათქმელია, მომავალი თაობები როდის მოუბრუნდებიან, ან მოუბრუნდებიან კი ქართული ხელოვნების სფეროში შემქმნელ ზმ ფასეულობებს, დღემდე ჩვენი აღტაცებისა და სიამაყის ობიექტი რომ იყო? იმ „ავადმოსახსენებელ“ დროში ქართული ხელოვნების სხვა დარგებთან ერთად ჩვენი კომპოზიტორების შემოქმედება შინ თუ გარეთ დამსახურებული პატივისცემითა და საზოგადოების მოწონებით სარგებლობდა. საბავშვო მუსიკა მრავალ მათგანს იზიდავდა, მაგრამ ბავშვების სიყვარულს რჩეულნი იმკიდნენ. მათ შორის განსაკუთრებული დამსახურებით გამოირჩევა რუსთაველის პრემიის ლაურეატი, იაკობ გოგებაშვილის სახელობის მედალოსანი, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი მერი დავითაშვილი. მისი ოპერები — „ქაჯანა“ და „ნაცარქექია“, მუსიკა მულტფილმებისთვის „წუნა და წრუწუნა“, „ჩიკვთა ქორწილი“, „მტრობა“, „ქორბუდა“, „ნახევარწილი“, და განსაკუთრებით, სიმღერები ჩვენი ბავშვების მოწონებითა და სიყვარულით სარგებლობენ. უფრო მეტიც, გაგვიჭირდება ისეთი ქართული ოჯახის დასახელება, სადაც ბავშვი მერი დავითაშვილს სიმღერებს არ ღიღინებდეს.

მერი დავითაშვილი ბედნიერი ხელოვანია, რადგან მისი შემოქმედება გაიშალა უაღრესად კეთილშობილ, კეთილმოსურნე ატმოსფეროში, ხელოვნების სხვადასხვა დარგის განსხვავებულ თაობებთან მეგობრულ და შემოქმედებით კავშირში. მის გვერდით ვითარდებოდა ანდრია ბალანჩიშვილის უნიჭიერეს მოწაფეთა შემოქმედება: რევაზ ლალიძის, შოთა მილორავეს, ბიძინა კვერნაძის და სხვათა, აგრეთვე, ბრწყინვალე ოსტატების: ოთარ თაქთაქიშვილის, სულხან ცინცაძის, სულხან ნასიძის, გია ყანჩელის, იოსებ კეჭავაძის მუსიკა. დრამატულ თეატრში ქალბატონი მერი მუშაობდა სახელოვან რეჟისორებთან ვასილ ყუშიტაშვილთან, გიგა ლორთქიფანიძესთან, ანზორ ქუთათელაძესთან, ხოლო კინოსტუდია „ქართულ ფილმი“ — მიხეილ ქიაურელთან, აკაკი ხინთიბიძესთან, შალვა ბედუნიანთან. ქართველი მწერლებიდან განსაკუთრებით ნაყოფიერი აღმოჩნდა მისი შემოქმედებითი კონტაქტები მაყვალა მრეგლიშვილთან, ანა კალაჩიძესთან, რევაზ ფაშუკაშვილთან, რუზო ჭეიშვილთან. ასევე

ალსანიშნავია მისი მეგობრული მხატვარ ქალებთან, ქალკონ ელენე ახვლედიანმა რომ შეურთიერთებმა განაპირობა მუსიკის სტილში თავისთავადობა, შემოქმედებითი ინტერესების წრე, შერჩეულ ჟანრთა სპეციფიკაში დაოსტატება და რაც მნიშვნელოვანია, ეროვნულ საწყისთა ღრმა განცდა.

მერი დავითაშვილის მხატვრული შეხედულებები მისი თაობის ესთეტიკური მრწამსის საფუძველზე ჩამოყალიბდა. მისი გემოვნება არ აუფო-

ამ სამყაროს იდუმალი ენა და ხმები, რაც მერის შესანიშნავად ესმის.

საბავშვო თემატიკამ იმთავითვე განსაზღვრა დავითაშვილის მუსიკისათვის დამახასიათებელი მშვიდი ტონი, ნათელი; სხარტი და მოქნილი მელოდიური სახეებით აზროვნება, სიმღერაში მოქმედების ელემენტის შეტანა, მისი გასცენიურების შესაძლებლობა, მძაფრ კონფლიქტებსა და დრამატულ შეპირისპირებებს მოკლებული მუსიკალური მეტყველება, ხოლო როდესაც ამგვარი ეპიზოდები ჩნდება, მათ

საბავშვო ოპერის როლი და დანიშნულება, რადგან ის ზრდის მუსიკალური თეატრის მომავალ აუდიტორიას. გვახსოვდეს, ხშირად გადამწყვეტია პირველი საოპერო სპექტაკლით მიღებული შთაბეჭდილება. იგი განსაზღვრავს მოზარდი თაობის დამოკიდებულებას ამ რთული ჟანრისადმი. ქართველ კომპოზიტორებს ევალებათ თავიდანვე დაამეგობრონ პატარები საოპერო სცენასთან, გაუღვივონ ინტერესი და სიყვარული საოპერო მუსიკისადმი. მხოლოდ ამ გზით აღვზარდით აუდიტორიის კულტურას, რომელიც შემდეგ ღირსეულად შეიფასებს და, რაც მთავარია, ამოიცნობს ფაღი-აშვილის, ვერდის, მოცარტის, ჩაიკოვსკის და სხვათა საოპერო ნაწარმოებების სილამაზეს. 1973 წელს დაწერილი ეს სიტყვები საგანგაშო მოწოდებად უნდა ედოთ ყურად იმ პირებს, რომლებმაც საოპერო რეპერტუარიდან ამოიღეს ქართული საბავშვო ოპერების საუკეთესო ნიმუშები და ამით, ნებისთ თუ უნებლიედ, მომავალი აუდიტორიის აღზრდაზე ხელი აიღეს.

ინდური ფილოსოფია ცხოვრების ყველაზე დიდ საოცრებად ბავშვთან შეხვედრას მიიჩნევს, რადგან თვლის, რომ ბავშვი სულაა, ღმერთმა რომ მაგებათა მასში შემოქმედებითი ცეცხლის გასაღვნივლად. ქართული ხალხური ზღაპრები, საბავშვო მუსიკალური ფოლკლორი და საყმაწვილო ლიტერატურა, უპირველეს ყოვლისა, მიზნად ზნეობრივ აღზრდას ისახავს და მერი დავითაშვილიც, როგორც ამ ტრადიციებზე ჩამოყალიბებული ხელოვანი, ცდილობს თავისი მუსიკით ბავშვებში შემოქმედებითი ნაპერწკალი გააღვივოს, კაცთმოყვარეობისა და მშობლიური მიწის სიყვარულის გრძნობა გაუძლიეროს, განუმტკიცოს რწმენა სიკეთის გამარჯვებისა ბოროტებაზე. თუ როგორი მონაწილეობა მიიღო კომპოზიტორ მერი დავითაშვილის მუსიკამ სხვადასხვა თაობათა ზნეობრივ აღზრდაში, თავად მისი ოჯახი გამოდგება სამაგალითოდ: ქალბატონ მერის ვაჟი — საინტერესო ხედვის მწერალი მამუკა დოლიძე, შვილიშვილი — ნიჭიერი ფილოლოგი და შესანიშნავი ლექსების ავტორი ნინო დოლიძე და ახლა შეიღობილი — პატარა ლევანიკო, რომელმაც ჯერ არ იცის, რა არის მუსიკა, მაგრამ მისკენ პირველ შეუცნობ ნაბიჯებს გართობა — თამაშობებთან, ზღაპრებთან ერთად დიდი დიდებას სიმღერებით დგამს.

„ჩემი ცხოვრებაც გახევდა და მეც ვაჯიხვდი“. — მიხეილ ჯავახიშვილის ამ საფრთხილ განწყობამ დღეს ქართველ ხელოვანთა უდიდესი ნაწილი მოიცვა. ქალბატონო მერი! ღმერთმა თქვენი პატარა ლევანიკოსა და მისი თაობის გადარჩენისათვის დაგაძლევინოთ ეს პირთათმენა და ნუ მოგიშალთ მათთვის ახალ-ახალი სიმღერების წერის სურვილი.

სულით
გღიღარს
შანთქმედს

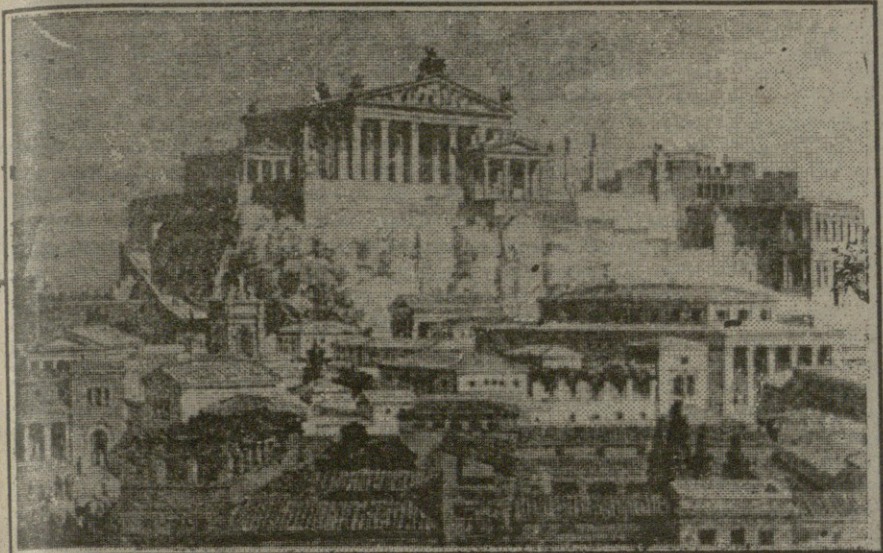
რიაქებია“ იმ ძვრებს, 60-იანი წლების ქართულ კომპოზიტორულ აზროვნებაში რომ დაიბადა, ახალი ფორმებისა და მუსიკალური მეტყველების იმ მიზანწრაფვას, „სამოციანელებმა“ რომ მოიტანეს. შემოქმედების დასაწყისშივე ჩამოყალიბებული მხატვრული პრინციპები მან თანმიმდევრულად განავითარა და საკუთარი ხელწერის ბოლომდე ერთგული დარჩა.

„სურვილის ჰგონია, — ამბობდა ვაჟა ფშაველა, — ადვილი იყოს საბავშვო ლექსისა და მოთხრობის დაწერა. ყველაზე ძნელი სწორედ ესაა, და თუ არა ღვთიური ნიჭით მირონცხებულს და სულით მდიდარს, არ შეუძლიან გახდეს საბავშვო მწერალი“. ეს სიტყვები საბავშვო მუსიკის ავტორებზეცაა ნათქვამი და ცხადია, ვაჟას მიერ აღნიშნული პიროვნული თვისებები რომ არა, მერი დავითაშვილის მუსიკას ნორჩი შემსრულებლებისა და მსმენელების ესოდენ ფართო წრე არ ეყოლებოდა. ალბათ, ეს თვისებები იკუთვნებდა მერი დავითაშვილის მასწავლებელმა, თანამედროვე ქართული საკომპოზიტორო სკოლის ერთ-ერთმა თავადაცმა ანდრია ბალანჩიშვილმა, რადგანაც ბრძანა: „მერის შემოქმედებითი წარმატებები მის მიერ სწორად მიგნებულმა თემამ და ამ თემისათვის საჭირო გამომსახველი საშუალებების მოძიების უნარმა განაპირობა. მისი შემოქმედების მთავარი თემა არის ბავშვები, მათი საოცარი სამყარო,

ზღაპრული „იყო და არა იყო რას“ პირობითობა არბილებს.

მერი დავითაშვილის საბავშვო სიმღერები მკაფიო ეროვნული ხასიათისაა. კომპოზიტორი ბავშვებს აღწერს ქართული ხალხური ინტონაციებით, რადგან მის მუსიკაში ძალუმად ფეთქავს ეროვნული ფოლკლორის ძარღვი. უფრო მეტიც, კომპოზიტორმა საყმაწვილო ფოლკლორში გახსნილი ბავშვის ფსიქიკის დამახასიათებელი ნიშნები საფუძვლად საკუთარი სიმღერების მოტივებს, სიუჟეტებსა და სახეებს დაუდო.

დავითაშვილის მოღვაწეობა მართოდენ საბავშვო მუსიკის სხვადასხვა ჟანრის ნაწარმოებების შექმნით არ შემოფარგლულა. ის საყმაწვილო მუსიკის დიდი მოამბეცაა. მისი ინიციატივით ჩვენთან ხშირად ტარდებოდა შემოქმედებითი შეხვედრები სხვადასხვა ასაკის ბავშვებთან: საბავშვო მუსიკის კვირეულები, თეორიული კონფერენციები, მუსიკის დღესასწაულები. მერი დავითაშვილი აქტიური მონაწილე იყო ბავშვთა მუსიკალურ-ესთეტიკური აღზრდის საერთაშორისო ორგანიზაციის საქმიანობისა. ბავშვთა ესთეტიკური აღზრდის პროცესში საბავშვო მუსიკალური თეატრის დიდი მნიშვნელობის გაცნობიერებამ და პროფესიულმა პასუხისმგებლობამ მას ორი ოპერა დააწერინა და შემდეგი სიტყვები თქმევინა: „დიდა საბავშვო მუსიკალური სპექტაკლის, პირველ რიგში

ათასწლეულების მანძილზე ადამიანებს სწამდათ, რომ ხელისუფლება ღვთისგანაა, რომ მმართველი არის ღვთაების განსახიერება. დედამიწაზე და ხშირად მას, როგორც ღმერთს ისე ეთაყვანებოდნენ. მეცნიერებმა ამ საკითხის შესწავლა მხოლოდ გასულ საუკუნეში გადაწყვიტეს. მათ განაცხადეს: „ღმერთი არ არსებობს! ამიტომ ხელისუფლება ხალხისგან მოდის“. მეცნიერებამ იცის, რასაც ამბობს. სხვათაშორის, თანამედროვე ცივილიზაცია კვლავ დაუბრუნდა მმართველის „არჩევანის“ კონსერვაციას. ვის მოუვა თავში, ამტკიცოს, რომ, კოქკათ, ამერიკის პრეზიდენტმა ხელისუფლება უსენავისგან მიიღო? ყველაფერს ამომრეკლები წყაბატენ... მაშ, რატომ იყვნენ ადამიანები საუკუნეების მანძილზე დარწმუნებული ხელისუფლების ღვთაებრიობაში? განა, მართლა ასე მარტივია ძალაუფლების უფროსენი, როგორცაა მას თანამედროვე მატერიალიზებული მეცნიერება სჯობს?

პირველი ნამდვილი მეფეები მესობოტამიაში გაჩნდნენ, დღევანდელი ერაყის ტერიტორიაზე. დაახლოებით ექვსი ათასი წლის წინ, ისინი სახალხეებში ცხოვრობდნენ, სარგებლობდნენ შეზღუდული უფლებებით და ამავე დროს ქურუმებიც იყვნენ: ეხს მეფეს მზავლებოდა, თვით უმადლესი მოხელეც კი, მის წინაშე პირველ უნდა დამოხილულიყო, სახეში შეხედავდნენ უნდა ჰქმედებოდა. ამას სახალხის ეტიკეტიც კი არ ჰქონოდა, არამედ ის, რომ მეფის ყურება შეუძლებელი იყო. მისი სახე თვალისთვის უტანლად მკვეთრი ნათება — აურით — იყო გარემოცული. მეფედ გახდომა მხოლოდ იმას შეეძლო, ვისაც ასეთი აურა ჰქონდა. მეცნიერებს დღემდე ვერ აუხსნიათ, რა პარანორმული ედგათ თავზე მესობოტამიის მეფეებს. ახლა ასეთი ხალხი, რატომღაც აღარ არსებობს. მხოლოდ ზოგიერთ ექსპერტებს აქვს მსგავსი მდგომარეობა.

მესობოტამიელები თვლიდნენ, რომ აურას ადამიანს ღმერთი ანიჭებს, რითაც აღნიშნავს მისი, როგორც მმართველის შესაძლებლობებს. იდუმალ ნათებას „მელამურს“, ანუ „შიშის მომგვრელ სინათლეს“ უწოდებდნენ. როდესაც „მელამურში“ გახმული მეფე ლაშქარს ომში მძიმდობდა — მტერი ბრძოლის ველიდან გარბოდა. გადმოდი ათასწლეულები. მმართველები მზრდებოდნენ. სუსტდებოდა მათი ძალაუფლება — სუსტდებოდა აურა. კომოსავლეების უკანასკნელ მეფეს — დარიოსს, აურა მკვე აღარ ჰქონდა, მაგრამ მის წინაშე მკვე პირველ ემხრობდნენ. ეს უკვე რიტუალად იქცა.

ალექსანდრე მაკედონელმა ნახევარი მსოფლიო დაიპყრო. ყველაფერი, რაც უნდა მომხდარიყო, მის დაბადებამდე იყო ნაწინასწარმეტყველები. იგი იმ დღესა და იმ საათზე დაიბადა, როცა პერსიტიკურმა არმიამ მსოფლიოში ულამაზესი ტაძარს მცხელი წაუკიდა. ამბობენ, ქურუმები ტაძრიდან გამოიბრუნდნენ და ყვიროდნენ: „ახის დამცველი იშვა!“ ალექსანდრეს სიკვდილი სხვადასხვა ნიშნებით იყო ნაწინასწარმეტყველები. ის მაშინ ბაბილონში ცხოვრობდა და იქაურ სამხედროში, ვირმა ლოსი მოკლა. მეორე შემთხვევა: მეფე ბრძოლაში დაიღუპა და უცნაურად დაინახა, რომ მის ტახტზე კვლავ გვირგვინისანი იჯდა. უცნაური შემთხვევა. ის ადგილობრივი ტომის პატარა ადმინისტრატორი იყო. მისი გამოსახულება, გამოსახულება, აქ მისი ტახტზე, ტახტზე დასვა და თავზე გვირგვინი დასადავო. ალექსანდრემ კაცს სიკვდილი დასაჯა. იგივეს კი მალე ავად იქცა და გარდაიცვალა.

ალექსანდრეს საკვდილის შემდეგ მრავალი ალექსანდრე გაიქცა. სახარის მასკით მრავალად უფლებების მქონე მმართველები — რომელიც იმპერატორები მოვლდნენ.

ბავშვობა პროვინციაში, გაჭირვება და შიმშილი, გაატარა. ზაფხულის ერთ ცხელ დღეს, როცა მშობლები მინდორში მუშაობდნენ, ხოლო მცირეწლოვანი შეილი ხის ქვეშ დააწვენეს, მზემ გადაინაცვლა და ბავშვი თავის მზის გულზე აღმოჩნდა. უცბად, საიდანღაც უზარმაზარი არწივი მოფრინდა, დაჯდა, ფრთები გაშალა და ბავშვი რომ სიციხისგან დაეფარა, მართლაც იქნეკდა. მცოდნე ხალხმა თქვა, ბასილი მეფე გახდებოდა. როცა გაიზარდა, დედამის სიზმარში მოხუცი გამოცხადდა, რომელიც პირიდან ცეცხლის ალს აფრქვევდა, და უბრძანა: „დაე, შენი შეილი კონსტანტინე-პოლში წავიდეს“.

ბასილი დედაქალაქში გაემგზავრა. დამის გათენებამ წმინდა დიმიტრის მონასტრის ზღუდრულში მოუწია. და ესიზმრა მონასტრის წინამძღვარს, რომ თავად წმი-

პრეს-პერიდიანი

ღმერთი და ადამიანი

ანუ საიდან ჩნდებიან მეფეები

რომანოვები რაიმეს მომასწავებელ ნიშნებზე დაკვირვებას აღმერთებდნენ და გულმოდგინედ აწვდნენ ყველაფერს. ამიტომ, ზუსტად ვიცით, რა ნიშნები იწვევებოდა კეისართა დაბადებასა და სიკვდილს.

როცა ასტროლოგებმა მომავალი იმპერატორის ავგუსტუსის დაბადება შეიტყვეს, ერთმანედ განაცხადეს, რომ მთელი მსოფლიოს მმართველი დაიბადა. იმავე დღეს მამამისმა სიზმარში ახლად დაბადებული ვაჟი იუპიტერის სამოსში ნახა გამოწყობილი. იმ ოთახში, სადაც იგი დაიბადა, მისი სიკვდილის შემდეგ ევრაყინ ბეგადა შესვლას. ერთმა ჯარისკაცმა, ცრურწმენაზე დაცინვის მიზნით იქ დაძინება გადაწყვიტა. შეაღამისა უხილავმა ძალამ საწოლიდან გარეთ გამოისროლა.

მომავალი იმპერატორის გაღებას პაპა მსხვერპლს სწირავდა. უცერად არწივმა სამსხვერპლო ხორცი ხელიდან გამოგლიჯა და მუხაზე აიტანა. მკითხვემა უთხრა: „შენი შეილიშვილი იმპერატორი გახდება“. „რა თქმა უნდა, — უპასუხა პაპამ. — მაშინ, როცა ჯორი კეისის მოიგებს“. და, როცა გაღება ჯარს აგროვებდა და ძალაუფლების ხელში ჩასაგდებად აჯანყებისთვის ემზადებოდა, რომელიღაც მამულში ჯორს, მართლაც, ყოფილა კეისი.

ნერონის გარდაცვალებიდან ცოტა ხნით ადრე, მის საგარეულო აკლამაში ყველა კარი გაიხსნა და იქიდან „ვილაცამ“ სახელით დაუძახა. მცველ-ღმერთთა ქანდაკებები ნერონის მახლობლისას თვითონვე იმლებოდა. ხოლო ტრაგედია, რომელიც იმპერატორი სიკვდილის დღეს თამაშობდა (ის ხომ მსახიობად თვლდოდა თავს), მთავრდებოდა სიტყვებით: „ცოლი, დედა და მამა სიკვდილს მიმბრძანებენ“.

იმპერატორმა დამიცინა თავისი სიკვდილის წელი, დღე და საათი ასტროლოგებისგან იცოდა. უამის მთახილობათან ერთად, იმპერატორი უფრო და უფრო ეჭვიანი ხდებოდა. ბრძანა, გაღებოდა, სადაც სეირნობდა, სარკეები დაეყენებინათ, რომ ყველაფერი დაენახა, რაც მის ზურგს უკან ხდებოდა. შეიარაღებულ ხალხს არ იკარებდა, დაცვასაც არ ენდობოდა. მკითხვები კარგს არაფერს ელოდნენ, ყველას მძიმე სიზმრები აფორიაქებდა. და აი, დადგა ნაწინასწარმეტყველები დღე — მერწყულის ნიშნის ქვეშ მკვარის დაბნელება. იმპერატორს ხუთი საათისა ეშინოდა და მსახურებს, კეთილად რომელიც საათი იყო, ის მიატოვეს და უთხრეს: უკვე მკვდარი. დამიცინეს გაუხარდა, საწოლი ოთახისკენ გაემართა და იქ მოკლა შემთხვევით, რომელიც არავის უწყობდა საიდან გაჩნდა.

წარმართობა ქრისტიანობაში შეცვალა და უნდობლობა გამოუცხადა წინასწარმეტყველებას. და მაინც ქრისტიანულ მიზანტარში იყვნენ უცნაური ნიშნების თვალყურის მადევრებლები. ჩვენ მხოლოდ იმპერატორ ბასილ პირველის ბედზე შეგვიხსენებთ. ის ღარიბი ოჯახის შვილი იყო.

ნდა დიმიტრე უბრძანებდა: „გადი ქუჩაში, შემოიყვანე ბასილი, დააპურე და შეიფარე“. დიდად გაოცდა წინამძღვარი, როცა მის ძახილს, მართლაც გამოეხმაურა ვიღაც მაწინააღმდეგო.

მონასტერში იმპერატორის კარის დიდებული მყოფებოდა სტუმრად. როცა სასწაულის შესახებ შეიტყო, ბავშვი სახელის დაცვაში აიყვანა. ბასილი მალე დაცვის უფროსი გახდა და როგორც კი სახალხის კარის გაღებულს დრო დადგა, მან მანის ხელიდან არ გაუშვა.

რუსული მონარქია თავს ბიზანტიის მეტეორულად თვლიდა. მაგრამ, თუ ბიზანტიაში ნიშნებსა და მარნიებებს როგორღაც კიდევ იტანდნენ, მოსკოვში — ალექსი მისიელის ძე ყველა ასტროლოგსა და ჯადოქარს ციმბირში აგზავნიდა. მისი ვაჟი პეტრე კი სიკვდილით სჯიდა. უფრო მოგვიანებით, წინასწარმეტყველებას სავრთოდ აღარ აქცევდნენ ყურადღებას, ცრუმორწმუნეობად მიიჩნედათ. თუმცა, რუსეთის მეფის სახალხის კარზე დროდადრო ისეთი უცნაური რამეები ხდებოდა, რომ მათი შემუშავება შეუძლებელი იყო.

გვიან დამით, ეკატერინე მეორე თავისი სახალხის ბნელ დარბაზებში სეირნობდა. უცბად, საკუთარი თავი დაინახა: ტახტზე იჯდა ქალი, რომელიც ორი წვეთი წყლით თვითონვე მას (გაიხსენეთ ალექსანდრე მაკედონელი). დედოფალმა შეშვებია. მოიჭრინეს მსახურებმა. ყველა შემოწმებული უყურებდა მოწვევებს. „ეს ჩემი სიკვდილია!“ — შესძახა ეკატერინემ და გულწაზული დაეცა. აჩრდილი ადგა და ღია კარში გავიდა. მისი გაჩერება ევრაყინ გაბედა. დედოფალი ისე გარდაიცვალა, გონს არ მოხუდა.

პაგლე პირველს, მკვლელობის დამეს, უცნაური სარკე მოუტანეს, რომელიც შიგ მოშორილს სახეს უცვლიდა. იმპერატორმა საკუთარი გამოსახულება დამხრეკლით გვერდზე თავმოკვეთა დაინახა. რამდენიმე საათის შემდეგ, ის მართლაც დაახრჩეს.

და ბოლოს, ჩვენთვის კარგად ცნობილი ისტორია. მართლაც, კლადმერ უდიდესი მეფე არ ყოფილა, მაგრამ შეუსწავდადი უფლებების მქონე დიქტატორი გახლდათ. არიან მოწმეები, რომ ლენინის სიკვდილამდე ცოტა ხნით ადრე, უამრავმა ხალხმა კრემლში მისი აჩრდილი ნახა. ამ დროს მომავალი ბედიანი გორკიში იყო. მომწვენებამ სწრაფად გაიარა კრემლის დერეფნები. არავის დაღაპარაკებია. არავის მისაღება და შორეულ კაბინეტში შევიდა. შევიდა და გაქრა კიდეც.

ზემოთ აღნიშნული მოვლენების ახსნა, ბუნებრივი, დიდ სიფრთხილეს მოითხოვს. მაგალითისთვის ავიღოთ კომეტები. როგორ შეუძლია რამდენიმე ათეული ტონის სიმძიმის მტრისა და ციხისგან შემდგარ ციურ სხეულს, მმართველთა ბედზე იქონიოს გავლენა?

ის, რომ ასეთი გავლენა არსებობს, ეჭვითურთაა. აღარაფერს უამბობს იმის შესახებ, რომ ყველა მეფის სიკვდილი, რომელთა შესახებ ვილაპარაკეთ, კომეტებმა იწინასწარმეტყველეს. კომეტებმა აცნეს იმპერატორ კონსტანტინეს (336 წ.), პუნეთა ბელადის ატილას (453 წ.), წინასწარმეტყველ მუჰამედის (632 წ.), ლუდოვიკო ლუთისმოსავის (837 წ.), პოლონეთის მეფის ბოლესლავ პირველის (1024 წ.), რიჩარდ პირველის (1198 წ.), გერმანიის იმპერატორ ფრიდრიხ მეორის (1250 წ.), პაპ ინოკენტ მეოთხის (1254 წ.), პაპ ურბან მეოთხის (1264 წ.) და სხვათა სიკვდილი.

ცნობილია, რომ კომეტები „ინახება“ მზის სისტემის განაპირა ადგილებში, გიგანტურ ღრუბელში (მას ოორტას ღრუბელს უწოდებენ). მაგრამ აი, ჩვენი პლანეტის სისტემაში რაღაც მდელვარება იწყება და ერთი კომეტა (ის ერთი — ასეული მილიონიდან. რატომ მაინცდამაინც ის? შემთხვევითობა?) გამოიჭრება ღრუბელიდან, მიფრინავს მზისკენ და დედამიწის მცხოვრებლებს აშინებს. შეიძლება კომეტა, ყინულის ნაკერი, მხოლოდ გარეგნული ნიშანია, ხოლო ჭეშმარიტი მიზეზი პლანეტის აღშფოთებაა? იქნებ პლანეტების ურთიერთგანლაგება რაღაც ზემოქმედებას ახდენს სამყაროს ბედზე?

და მაინც, უცნაურობათა შემეტვობას პლანეტების გავლენით ვერ ახსნი. ამ შემთხვევების უკან, ჩვენი აუხსნელი რაღაც არსების ხელი თუ ენერგია დგას, რომელიც უცნაურად არის მიმართული ხელისუფლების მქონეთკენ? უკეთესი არის არ არსებობს, და კვლავ უძველესი ჭეშმარიტების კენ დაბრუნება გვწევს — „ხელი-სუფლება ღვთისგანაა!“

ყველა ჩვენი მაგალითი მხოლოდ მეფეებს, დიქტატორებს ეხებოდა. ერთი სიტყვით, თვითმპყრობელებს. მაგრამ როგორ არის საქმე ხალხის მიერ არჩეული ხელისუფლის შემთხვევაში?

ჯერჯერობით, არც ერთი ფაქტი არ არსებობს ხალხის რჩეულთა ბედში ამ ენერგიის ჩარევასა. არწივი არც ბრუნდებოდა, არც რეგანთან არ მოფრინებოდა. კომეტები არ ანათებდნენ არც ხოშმთვითის დამხობის დღეს და არც მაშინ, კენდი რომ მოკლეს. შეიძლება თუ არა, დემოკრატია, საერთოდ, ჩაითვალოს ხელისუფლებად, სიტყვის უძველესი მნიშვნელობით? დემოკრატია, ძალაუფლების არქონის ფორმა ხომ არაა? — პასუხს მხოლოდ ისტორია გვაძლევს. მაგრამ უკვე ახლა გვეჩვენება საკვად, რომ უბედურებათა შემეტვობა, ხალხს თავიანთი თავებობით მოუტანეს არა ტირანებმა, არა დიქტატორ-უზურპატორებმა, არამედ საჯაროდ არჩეულმა. პიტლერი ისევე კანონიერად მოვიდა სახელმწიფოს სათავეში, როგორც სტალინი. ისინი ძალიან შორს არიან ნერონისა და კალიგულასგან. ხალხი ცხოვრობდა და წარმოადგენდა არ პეტრე, რომ კალიგულა სისხლიანი დესპოტი იყო, ან ნერონი — ტირანი. ისინი საკუთარი სახალხის გარემოცვაში მძინვარებდნენ. მათი მსხვერპლი ყველაზე დიდი რამდენიმე ათასი ადამიანი იყო მაგრამ სტალინისა და პიტლერის ტრაგედია, პირველ რიგში, მათი ხალხის ტრაგედია იყო.

ეს იმას ხომ არ ნიშნავს, რომ რაღაც პრეზიდენტი ხელისუფლებაში ღმერთების ანგარიშგაუწველად მოვიდა, მას და მის ხალხს მხოლოდ საკუთარ თავზე მოუწევთ დაყრდნობა? და თუ ასეა, მაშინ ვრი, რომელმაც თავი დაიცვა ტირანებისა და მათი ახირებებისგან გულდასმით რეგულირებული დემოკრატიული მექანიზმებით, სინამდვილეში უფრო დიდ საფრთხესა და განსაცდელში იგდებს თავს. აირჩევს კეთილგონიერ პრეზიდენტს — კარგია, ვერ მოახერხებს — ღმერთი კომეტით ვერ დაეხმარება. თვითონ აირჩია, თვითონვე უნდა მოუაროს საქმეს.

როცა რომანოვები თავისუფალი, დემოკრატიული ბერძნული სახელმწიფო-პოლიტიკის ახალგაზრდა მიდოდნენ, იქაური მაცხოვრებლები სიხარულით ეგებებოდნენ და უარს ამბობდნენ მათ მიერვე არჩეული ორგანოების მორჩილებას. ოცნებობდნენ რომის იმპერატორის ქვეშევრდომობაზე. მიზეზი? იმპერატორის არაფერი ელექტიონად მოქალაქეთა პირად ცხოვრებასთან. დემოკრატები კი ყველაზე ცხვირს ყოფდნენ: ძალიან კარგად ნუ ჩაიცვამ, გემოვნად ნუ ჭამ, ძალიან მდიდრულ სახლს ნუ აშენებ... არ არის მოკრძალებული. რას იფიქრებენ? ასეთი იყო ბერძნული დემოკრატია. მან ვერ გაძლო. გაძლეს კი თანამედროვე? პასუხი მხოლოდ ღმერთმა იცის.

კონცერტი

ამერი-იმერი

რედაქციის მიერ გამოცემული პირველი ნომერი

გაზეთის პირველი ნომერი გამოცემულია 1994 წლის 11 მარტს. გაზეთის პირველი ნომერი გამოცემულია 1994 წლის 11 მარტს. გაზეთის პირველი ნომერი გამოცემულია 1994 წლის 11 მარტს.

გაზეთის პირველი ნომერი გამოცემულია 1994 წლის 11 მარტს. გაზეთის პირველი ნომერი გამოცემულია 1994 წლის 11 მარტს. გაზეთის პირველი ნომერი გამოცემულია 1994 წლის 11 მარტს.

გაზეთის პირველი ნომერი გამოცემულია 1994 წლის 11 მარტს. გაზეთის პირველი ნომერი გამოცემულია 1994 წლის 11 მარტს. გაზეთის პირველი ნომერი გამოცემულია 1994 წლის 11 მარტს.

გაზეთის პირველი ნომერი გამოცემულია 1994 წლის 11 მარტს. გაზეთის პირველი ნომერი გამოცემულია 1994 წლის 11 მარტს. გაზეთის პირველი ნომერი გამოცემულია 1994 წლის 11 მარტს.

კონკურსი

რა იცით

ქართული კინოს ისტორიაზე?

პირველი ასეთი კონკურსი შარშან ჩატარდა. დღესაც კონკურსის მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი. პირველი ასეთი კონკურსი შარშან ჩატარდა. დღესაც კონკურსის მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი.

კონკურსში მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი. კონკურსში მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი. კონკურსში მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი.

კონკურსში მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი. კონკურსში მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი. კონკურსში მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი.

კონკურსში მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი. კონკურსში მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი. კონკურსში მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი.

კონკურსში მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი. კონკურსში მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი. კონკურსში მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი.

კონკურსში მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი. კონკურსში მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი. კონკურსში მონაწილეობა მიიღეს მრავალი ადამიანი.

აქვე შექმნილი ქართული კინემატოგრაფია.

7. რომელი სპორტსმენი გახდა პირველი ქართული მხატვრული ფილმის მწიგნობარი?

8. დაახლოებით ფილმები, რომელთაც საფუძველად დაედო ცნობილი ქართული თეატრები.

9. ერთი და იმავე პიესის მიხედვით არის თუ არა გადაღებული რამდენიმე ფილმი?

10. ჩამოთვალეთ ქართული კლასიკური მწერლობისა და დრამატურგიის ნიმუშები შექმნილი ფილმები.

11. რა იცით ქართული მუსიკის პერიოდის იმ ფილმებზე, რომლებიც შეიმუშავა ადგილობრივი და გახმავებული იქნა?

12. ჩამოთვალეთ მსოფლიო მნიშვნელობის უცხოელი ავტორები, რომელთა ნაწარმოებებიც მიხედვით ჩვენში შეიქმნა მხატვრული ფილმები.

13. ერთობლივი მხატვრული ფილმები უცხოელ კინემატოგრაფისტებთან.

14. დაახლოებით პირველი ქართული დოკუმენტური ფილმი, პირველი ქართული მხატვრული ფილმი (მუსიკა, ხმოვანი), პირველი ქართული კინოკომედია, პირველი ფილმი-ოპერა, პირველი ფილმი-ბალეტი. რა იცით ამ ფილმების შესახებ?

15. როდის შეიქმნა პირველი მულტიპლიკაციური ფილმი და რა იცით ქართული მულტიპლიკაციის შემდგომ მიღწევებზე?

16. რა იცით ქართული დოკუმენტური და ტელეფილმების საწყისებზე და მის განვითარებაზე?

17. როდის შეიქმნა ქართული კინემატოგრაფისტთა აღზრდის კერა, რა იცით მის შესახებ?

18. გაიხსენეთ სტუდენტური ფილმები, რომლებიც საერთაშორისო აღიარება და პრიზები მოიპოვეს.

19. დაახლოებით ქართული კინოსკოლის აღზრდილი 5 რეჟისორი, რომლებმაც სახელი გაუთქვეს ქართულ კინოს.

20. ჩამოთვალეთ თქვენთვის ცნობილი ქართველი კინორეჟისორები, სცენარისტები, თეატრატორები, კინოკომპოზიტორები, ხმის თეატრატორები, კინომატრები, მსახიობები, კინომცოდნეები. რითი არიან ისინი თქვენთვის განსაკუთრებული?

21. რომელი ნაწარმოების ეკრანიზაციას ისურვებდით და რატომ?

დამატებითი ინფორმაციისათვის მოგეპოვებათ უშუალოდ დეკანატი.

საქართველოს შიდა რუსთაველის სახელობის თეატრისა და კინოს სახელმწიფო ინსტიტუტის კინოფაკულტეტის დეკანატი. თბილისი. რუსთაველის პრ. № 19 ტელ.: 99-07-40.

აუქციონი

1994 წლის 6 აპრილს 11 საათზე გაიყიდა თბილისის ტერიტორიაზე განლაგებული ვაკეობის, საზოგადოებრივი კვებისა და სასაზოგადოებრო მომსახურების ობიექტები:

- 1. ნავთის მაღაზია 50 (ისინის რაიონი, ნიბის 84) ფასი 55 \$.
- 2. ნავთის მაღაზია 57 (ისინის რაიონი, ნიბის 40) ფასი 173 \$.
- 3. კაფე „მედიკ“ (კრწანისის რაიონი, ორბელიანის 8 10) ფასი 3453 \$.
- 4. სახანკლე (კრწანისის რაიონი, დიდიხის 8) ფასი 2439 \$.
- 5. სახანკლე (კრწანისის რაიონი, ათონელის 13) ფასი 2706 \$.
- 6. მიწები პუნქტი (ნაძალადევის რაიონი, შატალის ცოლის-კარი 18) ფასი 1223 \$.

განაცხადი უნდა შეიტანოთ 1994 წლის 29 მარტს 11 საათამდე სახელმწიფო ქონების მართვის სამმართველოში: თბილისი, ტაშაძის 4, III სართული, ოთახი 15. ტელ.: 93-36-62.

1994 წლის 14 აპრილს 11 საათზე აუქციონზე გაიყიდა დიდუბის რაიონში განლაგებული ვაკეობისა და სასაზოგადოებრო მომსახურების ობიექტები:

- 1. ფეხსაცმლის საწარმო „ანო“ (დალბაშენის 104) ფასი 331 \$.
- 2. საკონდიტრო მაღაზია 33 (დალბაშენის 117) ფასი 1940 \$.
- 3. ავეჯის საწარმო „თავაზი“ (უზნაძის 4) ფასი 529 \$.
- 4. სასურსათო მაღაზია 16 (კარგარეთის 1) ფასი 318 \$.
- 5. უნივერსალური სალონ-მაღაზია (თეგლორე მღვდლის 57) ფასი 4173 \$.
- 6. ბიურო ვიზა (ალაძის 84) ფასი 825 \$.
- 7. ფიტბოლის 26 (დიდუბის მასივი II კვ. კ 6 ა) ფასი 402 \$.
- 8. მიწები პუნქტი 19 (დიდუბის მასივი II კვ. კ 6 ა) ფასი 815 \$.

ტელ.: 95-74-18.

თეატრი

«ოტელი»

ბრძოლას იწყებს

„რა თქმა უნდა, ეს იყო პოლიტიკური აქტი“ — ამბობს რეჟისორი ჯანეტ სახმენი.

შექმნილი პიესის კლასიკური დადგმა პოლიტიკური აქტი? ღია, იმიტომ, რომ „ოტელი“ დაიდა სამხრეთ აფრიკის დედაქალაქ იოჰანესბურგში და მთავარ როლს შაქარბანის მსახიობი ასრულებდა.

„ოტელი“ იშვიათად იმართება მსხრეთ აფრიკის სკოლებში, ხოლო იმ სკოლებში, სადაც მხოლოდ შაქარბანის სწავლებენ — ეს პიესა უზრუნველყოფს იმ იდეას. თუ სპექტაკლს მაინც დაგეგმენ, ოტელის როლს შესაბამისად გრიმირებული თეთრკანიანი მსახიობი ასრულებს. ამ შემთხვევაში ეს არ იქნება რასისტული გრძნობების აღორძინება. დიდ ბრიტანეთშიც კი ოტელის როლს მხოლოდ თეთრკანიანი თამაშობენ, მიუხედავად იმისა, რომ შექმნილი გასაგებად მიუთითებს — ოტელი შაქარბანია.

სამხრეთ აფრიკაში „ოტელი“ დადგმის იდეა რეჟისორ ჯანეტ სახმენს ეკუთვნის. მან ოტელის როლი შესთავაზა მსახიობ ჯონ კანის, რომელსაც აქამდე ერთხელაც არ ჰქონდა წაკითხული „ოტელი“, და თანხმობა მიიღო მისგან.

ჯონ კანის მშობლიური ენა კოსაა (ერთ-ერთი სამხრეთ აფრიკული ენა), ხოლო ინგლისური მისთვის უცხო ენა იყო. „და როდესაც ჯონი ინგლისური ტექსტის კითხვას იწყებდა, როლი იმდენად აბოლუტურად ახალ ასპექტს სწორედ ამ უცხოურმა აქცენტმა მისცა როლს ასეთი სიმძაფრე“ — ამბობს რეჟისორი ჯანეტ სახმენი — „ჯონის უცხოურმა გამოთქმამ ტექსტის ისეთი ჟღერადობა მიაჩვენა, როგორც იგი ვერცერთ სხვა თეატრში ვერ შეიძენდა“ — განაგრძობს ჯანეტ — „როდესაც ტექსტს ვკითხულობდი, წითლად შემოვსახე იავოს სიტყვები, სადაც ის ამბობს, რომ ოტელის და დეზდემონას სიყვარული ბუნებას ეწინააღმდეგება.“

„უკ ავზორცაა ჩვენი ბუნების, ჩვენი სურვილის ნებადართობა... შეუძლებელია, რომ დეზდემონას მაგრამ ხანგრძლივ უყვარდეს, ხანგრძლივად არც მაგის უყვარება.“ (ივანე მაჩაბლის თარგმანი)

ეს სიტყვები იავოს ფილოსოფიის ქვეყნისედიცა და ჯანეტს ყოველი რასისტის აზროვნების საუბრელოდ იყავს ვერ წარმოდგენია, რომ დეზდემონას და ოტელის შეიძლება უყვარდეთ ერთმანეთი.

ბრაზანცი — დეზდემონას მამა, სამოყვანითი იღებს ცნობილ შაქარბანს მელმარს თავის სახლში, მაგრამ მის განცდებს საზღვარი არა აქვს, როდესაც გაიგებს, რომ მისი ქალიშვილი ცოლად შაქარბანს მიჰყვება.

„სად ნახე-მეთქი ჩემი ქალი? — ვაი, საბრალო!“

მაშ, მაგრამ ნახე? — მაშად ყოფნას ვილა ინდობებს“

ბრაზანცი შეიძლება კიდევ იცავს გარკვეულ ზნეობრივ წესებს ოტელის მიმართ, მაგრამ გულში ნამდვილი რასისტია. იმის შიშით, რომ თეთრკანიანებს და შაქარბანებს შეიძლება ერთმანეთი შეუყვარდეთ, ბრაზანცი ამხელს დღევანდელი რასისტების დაფარულ აზრებს:

„ამგვარ საქციელს გზა რომ მიეცეთ თავისუფალი,

უნდა ურჯულით ყურმოჭრიდ ყმად დავემორჩილოთ“

ამ ცოტა ხნის წინ აპარტეიდმა სამხრეთ აფრიკაში გააუქმა კანონი ამორალუბის შესახებ: მანამდე ოტელი და დეზდემონას სიყვარულის წყნება სცენაზე უკანონოდ ითვლებოდა. მიუხედავად იმისა, ოტელის (ჯონ კანი) და დეზდემონას (ჯონა ვანდერგა) სასიყვარულო სცენების დროს ტუჩაბუებული თეთრკანიანი წყვილები ტოვებდნენ დარბაზს. ბინძური წერილები მდიდრულ საქსტაკლის დამდგმელის მისამართითაც.

სპექტაკლი შედარებით ცოტა მაყურებელმა ნახა, თუმცა იგი ანშლავით მიდიდა (დარბაზში სულ 300 ადამიანი), წარმატება უნდა იყოს.

„სამხრეთ აფრიკაში მაყურებელი შეტად ხმაურაინა, ისინი წარმოდგენების აქტიური მონაწილეები ხდებიან. ჩვენც კარგად ვიცოდით, რასაც ვაკეთებდით, მაგრამ ასეთ რეაქციას მაინც არ ველოდით. ჩვეულებრივ, შაქარბანები მხოლოდ შაქარბანს ავტორთა პიესებს სცნობენ. თეთრკანიანთა თეატრი მათ არ აინტერესებთ, ვინაიდან ამ პიესებს არავითარი კავშირი არ აქვთ მათ ცხოვრებასთან“ — ამბობს რეჟისორი.

ცენზურა სამხრეთ აფრიკაში შედარებით ლბობიერი გახდა და სპექტაკლის ეიდოლოგიზე ჩაწერის ნება დართო.

ამრიგად, „ოტელი“ სამხრეთ აფრიკისთვის რაღაცით შეტი გახდა, ვიდრე პიესა სიყვარულზე და ეჭვიანობაზე. ეს გაცილებით უფრო მეტად ვიდრე თეატრი — ეს ცხოვრება.

ფურნალ „როგენისის“ მიხედვით მოამზადა

ირინა ბანინილაქაძე

